КПСС-эй XXV СЪЕЗДЫН УГТАМЖАДА

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 198 (14003) | 1975 оной августын 24, воскресени | Сэн 2 мунгэн.

КПСС-эй ОБКОМДО

1975 оной ургаса хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, гүрэндэ ороohо таряа түсэбhөө гадуур худалдаха тушаа Мухар-Шэбэрэй аймагай „Искра“, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай колхознигуудай үүсхэл тухай

КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсожо, 1975 оной ургаса хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, гүрэндэ ороohо таряа түсэбhөө гадуур худалдаха дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаhан Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай колхознигуудай патриотическа үүсхэл КПСС-эй Буряадай обком hайшаагаа.

КПСС-эй ЦК-гай абаhан «КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн тухай» тогтоол, тэрэшэлэн «Искра» болон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай абаhан социалис уялгануудые механизаторнуудай, колхознигуудай болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, ажахы, отделени, бригада, звенонууд болон комбайнернууд, тракторнстнууд, автомашинын жолоошодой хоорондо таряа хуряалгые, гүрэндэ ороohо таряа түсэбhөө үлүүлэн тушаалгые хурдан үргэнөөр ябуулхын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхыень КПСС-эй райкомуудые, аймгүйсэдкомуудые, партийн, комсомолой болон профсоюзай организацинуудые, ажахын хүтэлбэрилэгшэдые КПСС-эй обком уялгалба.

Социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулхыень, ургаса хуряалга дээрэ, тэрэшэлэн hолоомо суглуулга, паар хахалалга дээрэ эрхимээр хүдэлжэ ябаhан түрүү комбайнернууд, тракторнстнууд болон автомашинын жолоошодой ажалые саг үргэлжэ тунхаглажа байхыень «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Буряадай залуу-ушуул» болон аймагай газетэнүүдэй редакцинуудые, республикын телевиденинн ба радио-дамжуулгын талаар комитедые уялгалhан байна.

1975 оной ургаса хуряалгые, гүрэндэ ороohо таряа худалдалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай

СОЦИАЛИС УЯЛГА

Эдэ үдэрнүүдтэ манай колхозой таряалан дээрэ эгээл харюусалгатай хүдэлмэриин нэгэн — таряа хуряалга эхилбэ.

Манай колхозой таряашад үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо ehала hайн хүдэлөө. Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй турша соо колхознай гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэhэн байна. Түсэбhөө гадуур 2650 центнер ороohо тушаагдаа. Бидэ бүхы совет хүнүүд шэнги энэ амжалтаараа hанаагаа амарнагүйбди. Газар таряалангай эрэлэл hайжаруулха талаар олон хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлэгдээ. Энэ жэлэй сагай уларилшье hайн байгаа. Тиигэжэ колхозойнай механизаторнууд ороohо болон бусад ургамалнуудай hайн ургаса абаха арга олоо. Багсаалан тоолоходоо нэгэ гектар бүриhөө 15 центнер ороohо абажа болохоор байнабди.

Мүнөө үеын гол зорилго — ургасаяа үрилтэ, хоролтодо заашье оруулангүй хуряаха ёhотой болонобди. Минута бүхэнииe шадамараар хэрэглэжэ, тарилгын хүдэлмэриин бүтээсые улам дээшэлүүлхын түлөө хүн бүхэн үнэн сэдьхэлhээ оролдоно байна.

Эхэнхи таряалангаа имагтал амяарлан хуряаха байнабди. Таряа хадалгада 20 жатка табигдаха. Таряа хадалгые хүдэлмэриин 12 үдэрэй туршада дүүргэхэ гэжэ шиидээбди. Удаань бүхы комбайнууд баалнуудые суглуулжа, ороohо сохихо байна. Энэ хүдэлмэрие 15—17 үдэрэй туршада дүүргэхэбди. Ургаса хуряалгын хүдэлмэрие имагтал комбайнуудые бүлэг бүлэгөөр суг ябуулжа хүдэлгэхэ арга хэрэглэхэбди. Тиигэжэ загон бүхэндэ 3—4 комбайн ябуулагдаха юм. Энэ ушар ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлхэ арга олгохо.

Ороohо гээхэгүйн тула бүхы комбайнуудай нүхэ hүбэ бүглэhан бүтүүлэгдэнхэй. Гэбшье ургаса хуряалгын хүдэлмэрие унжагайруулхаа боложо, ороohон гээр гээгдэдэг юм. Тиимэhээ бидэ таряа хуряалгын хүдэлмэрие эгээл богонихон болзор соо дүүргэхэ гэжэ шиидээд байнабди. Манай түрүү комбайнернууд Д. Б. Жапов, М. И. Ковалевский 7200—7200 центнер, Д. Ш. Сампилов 7000 центнер ороohо сохихоор бэеэ уялгалнай. Ургаса хуряалгынгаа дүүргэхэ бидэ 1976 оной ургасын үрэhэ бэлдэхэ хүдэлмэри суг ябуулха байнабди. Тиихын тула КЗС-20 агрегат ашаглалгада табигдажа, энэ хүдэлмэрие таряа хуряалгатай адли дүүргэхэбди.

Шэнэ ургасынгаа 30 мянган центнерыень энэ жэлдэ гүрэндэ худалдаха гэжэ шиидээд байнабди. Тиигэжэ табан жэлэй түсэб 32600 центнерээр үлүүлэгдэхэ байна. Ороohо гүрэндэ тушаалгые таряа сохилгын түрүүшын үдэрhөө эхилхэбди. Энэ хүдэлмэри 30 үдэрэй туршада дууhаха байха. Таряа хуряалгатай адли hолоомо суглуулга хэгдэхэ, 2000 гектарhaa бага бэшэ намарай паар хахалагдаха.

Таряа хуряалгатай нэгэн доро үбhэ сабшалга, силос даралга, витамин ехэтэй ногооной гурил таталга үргэнөөр ябуулагдаха. Ерэхэ үбэлжэлгэдэ малдаа бардам хүрэхэ тэжээл суглуулхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ байнабди.

Гүрэндэ ороohо тушааха табан жэлэй түсэб хэды ехээр үлүүлбэшье, табан жэлэй түсэбhөө гадуур 726 центнер мяхан, 136 центнер нооhон худалдагдаха байна. Тэрэшэлэн мал үсхэбэрилхэ түсэб алишье түрэлөөр дүүргэгдэхэ.

Таряа хуряалгын үедэ бэелүүлхээр абаhан дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула комбайнернуудай, тракторнстнуудай болон бусад хүдэлмэрилэгшэдэй ажаллахада таатай зохид арга боломжо байгуулхын тула колхозой правлени, партийна организаци али бүхы хэмжээ абаха байха. Таряалан дээрэ, полевой стан дээрэ комбайнууд, тракторнууд болон хуряалгын бусад техникые техническэ талаар хангаха хүдэлмэри эмхидхэхэбди. Таряа хуряалгада, hолоомо суглуулгада, паар хахалалгада болон гүрэндэ ороohо тушаалгада хүдэлхэдөө, hайн амжалта туйлаhан түрүүшүүлые материальна, моральна талаар урмашуулха хэмжээнүүд хараалагданхай, үргэнөөр хэрэглэгдэхэшье.

Манай энэ үүсхэлые дэмжэхыень республикынгаа колхоз, совхозуудай таряалан дээрэ хүдэлжэ байhан бүхы ажалшадые бидэ уряалнабди. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй ургаса хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэе. Эхэ орондоо ороohо таряа бүри ехээр тушаая! Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтая!

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай даабаряар уялгада гараа табигшад:

Колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Ж. Б. ВАНКЕЕВ; партийна комитедэй секретарь В. ЦЫБИКОВ; профкомой түрүүлэгшэ Ю. МУНКУЕВ; ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Д. ДОРЖИЕВ; колхозой главна агроном Н. ЦЫДЫПОВ; колхозой главна инженер К. ХАМАГАНОВ; МТМ-е даагша Ю. Иринцеев; тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир А. БАМБУЕВ; комбайнернууд Д. ЖАПОВ, М. КОВАЛЕВСКИЙ, Д. САМПИЛОВ, Ю. ИГУМНОВ.

1975 оной ургасые эмхитэйгээр хуряаха, гүрэнда ороohо таряа худалдаха тушаа Мухар-Шэбэрэй аймагай „Искра“ колхозой гэшүүд, тракторнстнар, комбайнернууд, шофёрнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй

СОЦИАЛИС УЯЛГА

Табан жэлэй даабарие болзорhоонь урид дүүргэхын, түрэл Коммунис партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсожо, манай ажахын бүхы колхознигууд абаhан үндэр социалис уялгаяа дүүргэхээр ажаллажа байна.

Энэ жэлдэ бүхы ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын тула таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн оролдолго гаргаа. Тарилгын хүдэлмэри агротехническэ эрхим болзор соо, hайн шанартайгаар хэгдээ. Нёдондонойхидо орходоо ажахы дотор ороohото ургамалнуудай тарилга 850 гектараар үргэдхэгдөө. Ургасын хойноhоо харууhалха агротехническэ бүхы комплексно хүдэлмэри хаha саг соогоо, hайн шанартайгаар хэгдэhэн байна. Газар таряалангаа hайнаар эрхилхын тула механизаторнууд болон таряашадаймнай гаргаhан оролдолго hайн аша үрэ харуулба. Колхозой таряалан дээрэ ороohото, тэжээлэй болон пропашной ургамалнуудай баян ургаса эдеэшэжэ байна. hайн ургаса бидэниие баярлуулжа байбашье, энээнтэй хамта hанаата болохо юумэмнай олон болобо. Ургаса хуряалга гээшэмнай таряашадай бүхыдөө хэhэн хүдэлмэриин дүн согсолно, хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудые элбэгээр абаха тэмсэлэй шиидхэхы ажалынь болоно гэжэ манай колхознигууд булта hайн ойлгоно. Бүхы ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр, хаha саг соонь хуряажа, Эхэ орондоо шадаал hаа таряа ехээр үгэхэ зорилго табяад, колхозой комбайнернууд, тракторнстнар, шофернууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон бүхы ажалшаднай хуряалгын хүдэлмэрие эгээл богони болзор соо дүүргэхэ гэжэ шиидээд, **иимэ социалис уялга бэедээ даажа абана:**

Бүхы ороohото ургамалнуудаа имагтал амяарлан хуряахабди. Сабшалгаяа хүдэлмэриин 8 үдэр соо, баал суглуулжа сохилгые 12 үдэр соо үнгэргэжэ, бүхы ороohото таряагаа хүдэлмэриин 20 үдэрhөө дээшэ бэшэ саг соо хуряажа дүүргэхэбди.

Ургаса хуряалгада 10 звенонуудhaa бүридэhэн 4 оньhожоруулагдаhан тракторна бригада хабаадаха байна. Колхоздо хуряалгын агрегат бүхэн 190 гектарhaa дээшэ ургаса хуряаха болоно. Тиимэhээ ажахы дотор хуряалгын хүдэлмэрие эмхитэйгээр үнгэргэхын тула, комбайнуудые бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэхэбди. Бүхы комбайнернууднай таряа амяарлан хадаха, баал суглуулжа сохиходоо халаанайнгаа даабарие үдэр бүри 150 процентhээ доошо бэшээр дүүргэхэ уялга абаа.

Хуряалгын агрегат бүхэнөөр таряа хадахадаа сүүдхэдээ 38—40 гектар, баал суглуулжа сохиходоо 25 гектар хүрэтэр үйлэдбэриин бүтээсэ туйлаха зорилго табинабди.

Зэдын аймагай түрүүшүүлэй уряада харюу болгон, манай комбайнернууд А. П. Бурдуковский, Г. П. Ивакин, М. И. Рычков гэгшэд 500 гектарhaa бага бэшэ газарта таряа хадаха, хуряаха, 6000—6500 центнер таряа сохихо уялга абаа.

Таряагаа түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа шадабал, ажахымнай 110—115 мянган центнер ороohо суглуулжа абаха, гүрэндөө 45 мянган центнерhээ бага бэшэ таряа худалдаха аргатай байна. Энэ жэлдэ таряа хуряалгада бэрхэтэй байдал тохёолдонхой. Ехэхэн таряалангай ургаса үндэрөөр гараад, hалхи бороодо нэбшыжэ унаа. Тиимэhээ бидэнэр булта бүхы хүсэ шадал, мэргэжэл шадабаряа гарган, эмхитэй hайнаар хүдэлхэ болонобди. Хуряалгын хүдэлмэрие эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, таряалан дээрэ нэгэшье хоолос үлөөнгүй хуряажа абахын тула комбайнёр, тракторист, жолоошон бүхэн бүхы хүсэеэ гаргаха болоно. Таряа хуряалгые поточно аргаар эмхидхэжэ, агрегадуудые бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэхэбди. Тиихын тула бригада бүхэндэ таряа хуряаха, hолоомо суглуулха, намарай паар хахалха тусхай оньhожоруулагдаhан звенонууд эмхидхэгдэнхэй. Ургаса хуряамсаараа hолоомыень суглуулжа абаад, намарай паар хахалхабди. Түсэбэй ёhoop 2500 гектарта намарай паар хахалхын тула энэ ажалда 17 трактор табинхайбди.

Урда жэлнүүдэйхидэл адли байгша ондошье ургаса хуряалгада хүдэлhэн бүхы комбайнуудта хээрэнь техническэ харууhа хэхын тула гагнуури хэдэг агрегадуудтай 2 автомастерской бэлдэгдэнхэй. Тэрэнhээ гадна шухала хэрэгтэй запасной часть абаад ябаха тусхай автомашина табигдаха юм.

Ургасаяа хуряажа эхилhэн түрүүшын үдэрhөө гүрэндэ таряа худалдажа эхилхэ, ерэхэ жэлэй ургасада хэрэгтэй хүрэнгын ороohо сэбэрлэжэ, хадагалжа захалхабди. Бүхы үрэhээ ноябрийн 1 болотор тарилгын шанарта хүргэжэ дүүргэхэбди. Үрэhэ сэбэрлэлгэдэ тусхай оньhожоруулагдаhан поточно лини болон тусхай звенонууд хүдэлхэ байна. Үдэр бүри 2 мянган центнерhээ бага бэшэ таряан бэлдхэлэй пунктда зөөгдэхэ байна. Таряа гээлтэдэ оруулхагүйн тула онсо анхарал хандуулхабди.. Ургаса хуряалгын шанарай хойноhоо шанга хиналта табихын хажуугаар, бүхы комбайнуудай нүхэ hүбэ хуу hайнаар шэглэжэ бүтүүлээд, найдамтай hайн түхеэрэлгэтэй автомашинануудаар зөөхэбди.

Таряандаа орохын урда колхозой мэргэжэлтэд бүхы полинуудые шэнжэлжэ, хаанань ямар аргаар хуряалга хэхэб, хэды шэнээн хэмжээтэй загуунуудые татахаб, хуряалгын агрегадуудые хайшан гэжэ ябуулхаб гэжэ бодомжолоо, комбайнуудай поли бүхэнэй хоорондо ябаха маршрут, ороohо зөөхэ харгы гэхэ мэтые хуу урид тодорхойлооhэн. Агрегадуудай миин hаатаха ушарые усадхаха, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхын тула бүхы комбайн болон жаткануудта тусгаар дохёо үгэхэ түхеэрэлгэ, нэмэлтэ гэрэл гэхэ мэтые тодхообди. Техникын hаатаха сагые эрид хороохо, комбайнуудай бункер соохи ороohо хаha саг соонь hайнаар гоожуулжа абаха тушаа бүхы хүнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхын тула агрегадуудай ябууд дунда ороohыень абаха, сохигдоhон ороohоной тооe талонно гуримаар бүрндхэхэбди.

Нефтьпродукт болон запчастьнуудые али болохоор алмаха, ажал дээрэ усалтаха ябадалhaa hэргылхэ, гал аюулhaa хамгаалха гуримые наринаар баримталхабди. Колхозой полевой стануудта халуун эдеэ бэлдэжэ, механизаторнуудта халуун эдеэень сэхэ поли дээрэнь абаашажа үгэхэ хэмжээ абахабди.

Ажахы дотор таряа хуряалга түлэг эхилбэ. Ургаса хуряалгадаа хаha саг соонь hайнаар бэлдээд байхадаа, бүхы ургуулhан таряагаа саг соонь, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха, гүрэндэ ороohо худалдаха уялгаяа дүүргэхэ гүйсэд аргатайбди гэhэн найдал түрэнэ. Тэрэшэлэн гүрэндэ хартаабха, овощ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхэ байна. Түсэбhөө гадуур 3 мянган центнер хартаабха, 650 центнер овощ худалдагдаха юм.

Таряа хуряалга, hолоомо суглуулга, намарай паар хахалалга дээрэ эрхим үрэ дүн туйлажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлhэн хүнүүдые моральна болон материальна талаhаань урмашуулха хэмжээнүүдые колхозой партийна организаци профсоюзай комитет, ажахын правлени зохёонхой. Бригада, звенонуудта партийна-комсомолой бүлэгүүд эмхидхэгдээ. Бригада бүхэндэ политинформаторнууд болон агитаторнууд томилогдоо. Хуряалгын участок бүхэндэ арадай хиналтын бүлэг болон постнууд бии болгогдоо.

Бидэ иимэ үндэр уялга бэедээ абаад байхадаа, ургаса хуряалга дээрэ габшагай шангаар хүдэлжэ, бүхы таряагаа түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряаха, Эхэ орондоо шадаал hаа ехэ таряа үгэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэел гэжэ республикынгаа бүхы комбайнернууд, тракторнстнар, шофёрнууд, совхозуудай хүдэлмэришэд болон колхознигуудые уряалнабди. КПСС-эй XXV съездэ эдэмнай бидэнэй ажалай бодото бэлэг болог лэ!

Колхозой коллективэй даалгабаряар уялгада гар табигшад:

Е. В. ИВАНОВ — колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, А. П. МАЛЬЦЕВ — партийна организацинн секретарь, М. Г. БУРДУКОВСКАЯ — профсоюзай месткомой түрүүлэгшэ, А. П. БУРДУКОВСКИЙ — комсомолой комитедэй секретарь, И. М. КОЗЛОВ, — колхозой ахамад агроном, И. Е. КАШТЫКИН, — ахамад инженер, А. П. БУРДУКОВСКИЙ, Г. И. ИВАКИН, Ф. Ф. СОКОЛОВ, М. И. РЫЧКОВ — комбайнернууд, Т. Ф. МИТРОФАНОВ, К. М. КОЛОВ, И. М. СТУЛЕВ, В. И. РЫЧКОВ — тракторнстнууд, Н. Ф. МАЛЬЦЕВ, Н. Ш. ЗАЛЯЛИЕВ, И. П. МИТРОФАНОВ — шофёрнууд, Г. А. КИРЕЕВ, В. А. СТУЛЕВ — комплексно бригадын бригадирнууд, М. К. АНТОНОВ, П. Я. АНТОНОВ, Г. К. ТИХОНОВ, Е. А. МИТРОФАНОВ — тракторна бригадын бригадирнууд, И. П. КОЗЛОВ, — хартаабхашан, М. Д. БРЫЛЕВА — овощ ургуулагша.

ТҮРГЭН ЭРШЭ, ЭРХИМ ШАНАР — ХУРЯАЛГЫН ГОЛ ЗОРИЛГО

А. У. МОДОГОЕВ,
КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь

Манай республикын таряашадта баярлаха юумэн, омогорхохо юумэн бии. Хэдэн жэлэй туршада ган гасуур болоhоной hүүлээр, тон олонхи ажахынуудта мүнөө ороohо таряанай баян ургаса гараад, халюуржа байна. Энэ хэрэгтэ зорюулагдаhан анхарал ба оролдолгын ашые газар дайда баянаар харюулаа.

Гэхэ зуура арад зоной дунда хэлсэгдэдэг сэсэн мэргэн үгын ёhoop, поли дээрэ байhаниинь бэшэ, харин амбаарта ороhон ороohо таряан ёhотойл ургаса хадхаг болоно. Энэ тоти мэргэн тодорхойлго манай республикын районуудта сүм хамаадана. Ороohо таряанай эдеэшэлгын үеэр хүлеэгдээгүй элдэб ушаралнуудай эндэ болодогынь мэдээжэ. Нэгэ hаа — гэнтэ ехэ аадар бороо орожо, замдань ушарhан бүхы юумые хамажархидаг, үгышье hаа — hүйдхэлтэ мүндэр гэнтэ поли дээрэ буужа, хохидол ушаруулдаг эртын хюруу унажа, ургаса гэмтээдэг. Иимэ ушарнуудта ургасаяа хаha болзор соонь хуряажа абаhанhaa тэрэнэй хуби заяан ехээр дулдыдадаг. Тиимэл хадань, хуряалгынгаа хүдэлмэри габшагай түргэнөөр дүүргэхэ хэрэгтэй.

Энэ жэлдэ бүхы шахуу районуудай ороohо таряан урдынхиhaa эртэ эдеэшэжэ эхилээ. Олохон колхозууд, совхозуудта үбhэ хуряалгын түлэг ябажа байхадань, силос болохо ургамалнуудые хуряалга ба силос даралга хаа хаанагүй захаланхай. Гэхэтэй хамта нилээд ехэ талмай дээрэхи таряан эдеэшээд, хадалгынь хаha, үнэндөө ерээ. Эдэ хүдэлмэриин нэгыень түргэдхөөд, нүгөөдыень гээгдүүлбэл, хүлисэшэгүй алдуу болохо бэлэй. Үбhэ хуряалгаяа эгээн богони болзор соо, эрхим шанартайгаар нэгэн доро түгэсхэхэ, бүдүүн тэжээл бэлдхэхэ түсэбөө сүм дүүргэхэ, силос болохо ургамалнуудые хуряажа, шадаал hаа ехэ силос дарахатаяа хамта, хэзээ хэзээнэйхиhээ эмхитэй hайнаар, багаханшье гээлтэ хоролто тохёолдуулангүй, таряагаа хуряажа абаха, бүхы hолоомоёо, тэрэнэй үлэгдэлые бэлдхэхэ, хартаабхаяа саг соонь, гээлтэгүйгөөр малтажа, овощоо суглуулжа абаха, гүрэндэ таряа худалдаха уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ шухала. Зорилгомнай иимэл байна. Энээниие шиидхэлгын хүнгэхэн, юрын хэрэг бэшэ байhаниинь элитэ. Гэхэ зуура, үндэр баян ургаса туйлаха зорилгоор бага бэшэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргаhан хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд өөhэдынгөө ажалай баян үрые хүсэд бурин, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха, тиин түсэбтэ табан жэлээ илалта түгэсөөр дүүргэхын тула хүсэ шадалаа гамнахагүй байhаниинь лабтай.

«КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол хүдөө нютагуудай ажалшадай дунда политическэ ба ажалай шэнэ эдэбхи үүсхэл бадаргаба. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай колхознигуудай, Зэдын аймагай комбайнернуудай үүсхэлээр хуряалгынгаа хүдэлмэри эрхим hайнаар үнгэргэхын, таряа бэлдхэхэ түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэхын түлөө, КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ үйлэдбэриин шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө мүрысөөн республика дотор үргэнөөр дэлгэржэ байна.

Мүрысөөндэ хабаадагшад социалис ехэ уялгануудые абана. Энээнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула шармайн оролдохо ёhотой болонобди.

Мүнөө жэлэй хуряалгын орёо ушар байдалда ябажа байhан дээрэhээнь, партийна, Соведүүдэй ба хүдөө ажахын органуудай үмэнэ, хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй (ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдhөө, бүхы hалбаринуудай мэргэжэлтэдhээ эхилээд, бригадирнууд ба звеньевойнууд хүрэтэр) үмэнэ тон шанга эрилтэнүүд табигдана. Бүхы хүдэлмэрээ эмхидэлтэй hайнаар ябуулаад, техникээ шухала газартань табяад, үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаад, хүнүүдые зүбөөр эмхидхээд, абаhан социалис уялгануудаа дүүргэхын тула шухала арга боломжо тэдээндэ хангаад байбал — ургаса хуряалгын ехэ ба түбэгтэй зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадагдаха. Эдэ эрилтэнүүдые хайшан гээд бодото дээрэнь hайнаар дүүргэхэ тухай түрүү ажахынуудай хэблэлдэ тунхаглуулhан уялгануудба хандалгануудhaa хаража болохо байна.

Жэшээлэн хэлэбэл, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхоз зургаа мянга шахуу гектар ороohото ургамалнуудые хуряаха юм. Бүхы таряанинь амяарлаhан аргаар хуряагдаха. Республикын бусад ажахынуудтал адляар, «Искра» колхозой ороohото ургамалнуудай гол хубиие «Онохойская» сортын шэнинсэ эзэлнэ. Энэнь олон hайн талануудтай байхын хажуугаар, горитой дутуу дундатай — ургажа байгаад хүсэд эдеэшэхэ үедөө түргөөр айран унадаг. Амяарлан хуряалга — тиимэ гээлтэ хоролтонуудые зайсуулха hайн арга болоно. Энэ колхоздохи хадалгын хүдэлмэри найман үдэрэй туршада үнгэргэгдэхэ, баалнуудые суглуулга ба сохилто — 12 үдэрэй хугасаа соо дүүргэгдэхэ юм. Тиимэhээ таряа хуряалгань хүдэлмэриин 20 үдэрэй турша соо сүм дүүргэгдэхэ.

Хүнүүд ба техникэнь тус түсэбэй ёhoop хубаарилан табигдаа. Хуряалгынь хүдэлмэри поточно-бүлэглэмэл аргаар эрхилэгдэнэ. Бодото байдал дээрэhээнь харахада, иимэ гурим хуряалгын техникые эгээн үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаха ябадал хангана. Энэ колхоздохи оньhожоруулагдамал тракторна дүрбэн бригада нэгэдхэмэл 10 звено болгогдон хубаагданхай. Нэгэдхэмэл звенонууд хуряалгын хүдэлмэри хэхэhээ гадна, мүн тэрэ дары hолоомоёо hурилдэг, намарай паар хахалдаг байха юм. Тиихын тула звено бүхэндэ шухала бүхы техникэ-комбайнууд, жатканууд, тракторнууд, прицепүүдтэй автомобильнууд, hолоомо хуряаха техникэ даалгажа үгтэдэг байна.

Хуряалгын агрегадуудай техническэ хэрэглэмжэ хангаха асуудал тус колхоздо зүбөөр шиидхэгдэнхэй. Хуряалгын түлэг үдэрнүүдтэ хэрэглэгдэхэ элдэб янзын бүхы техникые үндэр бүтээсэтэйгээр зүбөөр, hаадгүйгөөр ашаглаха ябадал хангаха шухала. Ажахынуудай инженернэ албанай үүргэ хэмжээлэшэгүй ехээр дээшэлнэ. «Искра» колхозой ороohо таряае 34 агрегат хуряаха юм. Механизмуудые түргэнөөр заhабарилха бүхы хэрэгсэлнүүдтэй, шадамар бэрхэ мастернууд-наладчигууд ба гагнууршадтай хоёр автомастерской тэдэнэй эрилтэ хэрэглэмжые хангаха. Тэрэнhээ гадна, звенонуудай техническэ хэрэглэмжэ хангахын тула үшөө нэгэ тусхай автомашина табигдаа. Түлишөөр хангаха хүдэлмэри тодо hонороор эмхидхэгдэнхэй.

Колхоздо полевой станууд саг болзор соонь hайнаар заhабарилагдажа гуримшуулагдаа, ургаса хуряалгада хабаадаhан бүхы хүнүүдэй тосхон буусаяа ошожо, hөөргөө ерэлгэдэ сагаа гаргахагүйнь тула хуряалгын хүдэлмэриин эхинhээ хойшо ниитын эдеэ хоол бэлдэлгэ hайнаар эмхидхэгдээ, ургаса хуряалгын дүүрэтэр эдэнэр полевой стануудтаа ажаhууха юм. Олон хүниие нэгэ газарта хүдэлгэхэ гээшэ коллектив дотор ниитэ-политическэ хүдэлмэрие hайнаар эмхидхэхэ, нүлөө ехэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ арга олгохо байна.

Эдэнэй hайн дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхын, ажахы бүхэнэй онсо илгаае хараада абажа, өөhэдтөө нэбтэрүүлэн хэрэглэхын тула «Искра» гэжэ хүдөө ажахын артелиин механизаторнуудай ба бүхы колхознигуудай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай, Зэдын комбайнернуудай уялгануудые бүхы колхоз, совхозуудта анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэхэ шухала.

Түрүү ажахынуудай хандалганууд, уялганууд соо ургаса хуряалгын хүдэлмэрие hайн шанартайгаар үнгэргэхэ тухай, хуряаха ба зөөхэдөө монсогоршье ороohо гээхэгүй тухай ехэ анхарал оролдолго хандуулагдана. Энэнь тон зүб. Ургаса хуряалгада хабаатай бүхы хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэдээ, тэрэнэй шанарта анхарха, ороohо таряа гээлгэтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Комбайнуудые таряалан дээрэ гаргахынгаа урдатээ тэрэнэй бункерай нүхэ hүбэгүй байлгые шалгаха хэрэгтэй. Ороohо таряа зөөлгэдэ хэрэглэгдэhэн автомашинануудые, прицепүүдые наринаар шалгаха ёhотойбди.

Бүхы ороohо таряагаа хадажа абахадаа, hолоомыень, тэрэнэй узуурыень бүрин хуряаха шухала. Хэдэ хэдэн аймагуудта үбhэ ногоон нёдондо жэлэйхиhээ доогуур гэжэ хараада абан, үбhэнэй дутагдалые hолоомоор хүсэлдүүлхэ зэргэтэйбди. Хаа хаанагүй ороohо таряагаа доогуур хадажа, бүхы hолоомыень үлөөнгүй суглуулаад, hурилхэ хэрэгтэй. Олохон ажахынуудта, тодорхойлон хэлэхэдэ, Кабанскын совхоздо таряанай hолоомо сүм суглуулжа hурилhэн лэ поли дээрэhээ ургаса хуряагдаа гээшэ гэжэ үнихэнэй тооло-

(Түгэсхэлынь 3-дахь нюурта).

МОСКВАГАЙХИД СЪЕЗДДЭ ГАБШАГАЙ АЖАЛААРАА БЭЛДЭНЭ

Үйлэдбэриингөө нөөсэ арга боломжонуудые бүри хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ, продукциин шанар hайжаруулха, ажалай эгээн үндэр бүтээсэ туйлахын тула ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа, шухала үүсхэлнүүдые гаргажа, түрэл Коммунис партиингаа съезднүүдые угтадаг ябадал ажалша Москвагай арюун hайхан заншал болонхой. «КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолые москвагайхид ехэ баяртайгаар зүбшэн хэлсэжэ байна. Августын 22-то ниислэл хотын бүхы районуудта митингнүүд ба суглаанууд боложо, промышленна предприятинуудай, транспортын, барилгануудай коллективүүд партиин съездын хүндэлэлдэ зорюулан, ойрын зорилгонуудые хараалба,

И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ Московско автомобильна заводой митингдэ хабаадагшад энэ жэлэйнгээ даабарие болзорhоо урид дүүргэжэ, угтамжын түсэбhөө гадуур 8 миллион түхэригэй продукци, тэрэ тоодо ашаанай 1100 автомобиль, гэртэ хэрэглэгдэхэ 2 мянган холодильник бүтээн гаргахаар шиидээ.

Гэхэтэй хамта социалис мүрысөөндэ илаhан эрхимэй эрхимүүд партиин XXV съездэдэ эльгээгдэхэ ажалай рапортда гар табиха юм.

«Большевичка» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлдэ мүн лэ ехэ митинг болоо.

* * *

КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаhан митингнүүд ба суглаанууд ороной олон предприятинууд, организацинуудта боложо, партиин XXV съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаhан ехэ социалис уялгануудые абана.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

КОММУНИСТНУУДАЙ ХАРЮУСАЛГА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Сэлэнгын аймагай промышленна предприятинуудай, барилгын коллективүүдэй, эмхи зургаануудай, мүн колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинуудта тоосоото һунгалтын суглаанууд боложо эхилбэ. Эдэ суглаанууд яһалашье эмхитэйгээр, коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэржэ байна. Эдэ суглаанууд дээрэ шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэлгэ яһала болоно, дутуу дунданууд хайшан гэжэ усадхаха тухай хөөрэлдөөн үргэнөөр дэлгэрнэ гэжэ хэлэлтэй.

Энээнии Химнын совхозой партийна организацида үнгэрһэн тоосоото һунгуулиин суглаан гэршэлнэ.

Суглаанай эхилхэ саг үшөө үдыхэн байбашье, коммунистнууд Новоселенгинскэ сельскэ Советэй байшанда хоёр-гурбаараа һубарилдан ерэнэ. Эндэ сугларагшад өөһэд хоорондоо һү һаали тухай, үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин ябаса тухай хөөрэлдэнэ. Тэрэшэлэн партийна организациин, мүн парткомой хүдэлмэридэ ямар дутагдалнууд бии гэшэб, коммунистнууд тоосоото үе соо хэр зэргын амжалта туйлабаб, ямар асуудалда анхаралаа онсолон хандуулха ёһотойб гэхэшэлэн хөөрэлдэнэ.

Саг соогоо партийна организациин хамтын тоосоото һунгалтын суглаан эхилжэ, парткомой секретарь нүхэр Будажапов В. Б. богонихоншье һаа, удха һайтай элидхэл хэбэ. Тоосоото үедэ болоһон суглаанууд дээрэ коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалтанууд, оруулһан дурадхалнууд хэр зэргэ дүүргэгдээб, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ коммунистнууд хэр зэргэ ажаллажа байнаб, КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые ямараар бэелүүлнэб, партийна организаци үйлэдбэриин хэрэгтэ али зэргын нүлөө үзүүлээб гэхэ мэтын гол асуудалнуудта тобшо тодо харюу элидхэл соо үгтөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Химнын совхозой энэ жэлэй байдалые хараад үзэхэдэ, партийна комитет хадаа тоосоото үе соо бараг һайнаар хүдэлөө гэхэдэ алдуу болохогүй. 1975 оной түрүүшын хахадта һү, мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэээ. Тиихэдэ ноохо гүрэндэ тушааха жэлэй түсэб бэелүүлэгдэнхэй. Энэ жэлдэ тугал, хурьгад нёдондонойхидо орходоо һураггүй олоор абтаа. 1975 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабари заатагүй дүүргэхэ аргатайбди гэжэ отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудай тоосоото һунгалтын суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд мэдүүлһэн байха юм.

Химнын совхозой һаалишад энэ жэлэй долоон һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1.590 килограмм һү һаажа, аймаг соогоо хоёрдохи һуури эзэлбэ. Юһэн хонишод зуун эхэ хонин бүхэнһөө 100 гаран хурьга түлжүүлжэ шадаа. Аймаг соогоо ажалаараа алдаршаһан коммунист Бнмба Жамбалов жэл бүри кукурузын, куузикугай баян ургаса ургуулдаг. Партиин үнинэй гэшүүн тугалшан Мария Филипповна Жертанова (Бургаастайн һү һаалиин фермэдэ хүдэлдэг) үнеэн бүриһөө тугал абадаг. Иимэрхүү һайн барнмтанууд тус ажахыда олон. Бултыень эндэ дурдаадшье яалайб.

Сэлэнгын аймагай ажахынуудта, илангаяа Химнын совхоздо ган гасуур дайраха, гол горхоной үерлэхэ ушар ехэхэн хохидол урда жэлнүүдтэ үзүүлээ һэн. Хэды тиимэ түбэгтэй байдалай тохёолдобошье, эндэхи ажалшад адууһа малдаа дутамаггүй хүрэхэ тэжээл бэлэдхэдэг байна. Мүнөө жэлдэ хура бороо элбэг байжа, эндэ ногооной, тарянанай ургаса һайн. Сабшалан, таряалан дээрэ ургаһан алибаа ургасые саг соонь, һайн шанартайгаар дууһан хуряажа абаха уялгатайбди гэжэ тус суглаан дээрэ тодорхойлогдоо.

Коллективэй абаһан уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө партком социалис мүрысөө ажалшадай дунда үргэнөөр эмхидһэниинь элидхэл соо, мүн коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд соо тэмдэглэгдэбэ. Ажал дээрэ шалгарагшадые моральна болон материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд абтадаг байна. Илангаяа хабарай тарилгын, үбһэ, таряа хуряалгын халуун хүдэлмэриин үедэ ажалай түрүүшүүлые урмашуулха хэмжээнүүд зүбөөр, гуримтайгаар хараалагдадаг байна.

Тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд ажал ябуулгынгаа һайн тала тушаа багаар хэлээ. Элидхэлшын хэһэн шүүмжэлэлдэ коммунистнууд горитой нэмэлтэ оруулаа. Партийна комитедэй хэһэн, ябуулһан хүдэлмэри һайса шэнжэлэгдээ, үшөө хүсэд бүтээгдээгүй, шиидхэбэреэ олоодүй асуудалнууд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоһониинь һайшаамаар. Түрүү фермэ, гүүртэ, бригадануудай хажуугаар муугаар хүдэлдэг коллективүүд үшөөл бии байһаниинь гэмшэлтэй. Түрүү технологи, ажалай түрүү дүй дүршэл энэ ажахын үйлэдбэридэ хангалтагүйгөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Хүдөө ажахын зарим эрдэмтэ мэргэжэлтэд даалаһан тушаалдаа, албата хэрэгтээ хайхарамжагүйгөөр хандана.

Манай ажахын туйлаһан амжалта үшөө бага. Мал ажалһаа ашаг шэмэ багаар абанабди. Үйлэдбэрилэгдэһэн продуктнуудай өөрынь үнэ сэн үшөөл ехэ байһаар. Гаргашамнай жэл ерэхэ бүри ургажа байна. Хямд... гээр, шанар һайнта... продукци үйлэдбэри... һэн эрилтэ яашье ... дэнэгүй. Сабшалан, ... ри һайжаруулха хүд... мүртэй хэгдэнэгүй гэ... лохо гэжэ коммун... тэмдэглээ.

Мал түргөөр тарг... ехэ шэгнүүртэй бол... рэндэ тушааха, адууһ... лайнгаа тоо толгой бү... шоруулха, зун, намар... хонидоо һайса бэлша... лай үбэлжэхэ байр... саг соонь заһабарилх... коммунистнууд хэлэб...

Совхозой ажалшад... да ниитэ политичес... дэлмэри һанаһанда хү... хурса удхатайгаар ... данагүй. Агитатор... литинформаторнууд, ... нүүд хүнэй ажалла... һан газарнуудаар да... үсөөн ябана. Социалис... сөө эмхидхэлгэдэшье ... дунданууд баһал бии ...

Б. ШИРЕТОР...
манай штат...
корреспонд...

ТАҺАГЫЕ даагшанарай зүблөөн

КПСС-эй обкомдо партиин горком болон райкомуудай эмхидхэлэй таһагые даагшанарай зүблөөн боложо үнгэрбэ.

Республикын партийна эхин организацинуудта болохо тоосоото һунгалтын суглаануудта бэлдэхэ, тэдэнии һайнаар үнгэргэхэ тухай асуудалаар КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша А. Б. Вардонов энэ зүблөөн дээрэ элидхэл хэһэн байна.

Республикын комсомолой организацида документнүүдые һэлгэлгын хэр зэргэ ябажа байһан тухай, комсомолой эхин организацинуудта тоосооото һунгалтын суглаануудые эмхитэйгээр үнгэргэхэ тухай асуудалаар партиин обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо Б. Т. Аюров үгэ хэлээ.

КПСС-эй обкомой финансово-ажахын таһагые даагша М. Т. Мурчин партиин гэшүүнэй түлбэриин ямар байдалтай байһан тушаа мэдээсэл энэ зүблөөн дээрэ хэбэ.

Удаань парти доторой, партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин асуудалнуудаар хөөрэлдөөн болоо.

ЛИТОВСКО ССР. Паневежскэ шэлэй заводто шэл холст үйлэдбэрилгэ эхилбэ. Автомат технологическа хоёр лини эндэ хабсаргагданхай. Шэлһээ гараһан үлэгдэлһөө жэлэй туршада хэдэн миллион дүрбэлжэн метр иимэ материал эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг болохо байна.

Шэл холст барилгын материалнуудые үйлэдбэрилгэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг юм. Газай болон дулаан уһанай соргонуудһаа уһанай, агаарай гарахагүйгөөр бүтүүлхэдээ тэрэниие хэрэглэхэдэ һайн байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой инженер Д. Вайтекунайте бэлэн болоһон шэл холст хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИҺӨӨ ҮНДЭҺЭТЭЙ

Һаяхан КПСС-эй Түнхэнэй райкомдо ажахынуудай парторганизациин секретарьнарай суглаан үнгэргэгдэжэ, таряа хуряалгада хабаатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

«Партийна организациин секретарьнарай үдэр» һара бүхэндэ үнгэргэгдэжэ байхаар хараалагдаа. Иимэ суглаанууд дээрэ ойлгууламжын хүдэлмэриин дүй дүршэл халан абалсаха, хэгдэһэн хүдэлмэриин ... согсологдохо юм.

Түрүүшын иимэ суглаанда хабаадагшад Түнхэнэй болон Саянай совхозуудта таряа хуряалгада бэлэдхэлэй хэр ябуулагдажа байһые шалгаба. Механизаторнуудай ямараар хооллохо, амарха байһантайнь танилсаа. Ургаса хуряалгын үедэ хэгдэхэ эмхидхэлэй, харуулан ойлгуулхын хүдэлмэриин түсэбые улаан булангуудта хаража үзэһэн байна. Гадна, энэ халуун хаһада агитколлективүүдэй, политинформаторнуудай хүдэлмэриие улам эдэбхижүүлхэ асуудалаар хөөрэлдөөн болоо.

В. ЗАНДЕЕВ,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой агитаци ба пропагандын таһагые даагша.

СОВЕДҮҮДЭЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ба облпрофсовет 1975 оной түрүүшын хахадта сельскэ, сомоной Соведүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэн Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын сельскэ Советдэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулба.

Хоёрдохи мүнгэн шанда Захааминай аймагай Санагын сомоной Совет хүртэбэ.

Гурбадахи мүнгэн шан Кабанскын аймагай Кабанска сельскэ Советтэ үгтэбэ.

Социалис уялгануудай дүримые дүүргэхэ талаар Бэшүүрэй аймагай Узко-Лугска сельскэ Совет, Хурамхаанай аймагай Һахалиин сельскэ Совет, Яруунын аймагай Иисэнгын сомоной Совет ба Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной Совет һайнаар хүдэлжэ гараа гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ба облпрофсовет тэмдэглэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Ук...

СССР-эй ХАРГЫ ЗАМАИ МИНИСТЕРСТВЫ... ПРЕДПРИЯТИ, ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН УЧАСТОГУУДАЙ МАСТЕРНУ... СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГН... ТУХАЙ

Түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануу... гэхэдээ, үндэр амжалтануудые туйлаһанайнь тү... наха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Поздеев Александр Викторовичые — Улаан-Ү... комотиво-вагон заһабарилгын заводой мастер.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Белоусько Борис Васильевичые — Улаан-Удын... мотиво-вагон заһабарилгын заводой мастер.

Резанов Анатолий Александровичые — Ула... локомотивна депогой мастер.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Железняков Владимир Николаевичые — Ула... вагонно депогой мастер.

Михеев Валерий Дмитриевичые — түмэр замай... ной дистанциин харгын ахалагша мастер.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРД...

Лиманец Николай Кирилловичые — Улаан-Удын... мотиво-вагон заһабарилгын заводой мастер.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДА...

Кулмуш Владимир Григорьевичые — граждан... гын Улаан-Удын дистанциин мастер.

СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРН...
СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Секретарь М. ГЕОРГА...

Москва, Кремль.
1975 оной августын 8.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй У...

СССР-эй МЕЛИОРАЦИ БОЛОН УҺАНАЙ АЖА... МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИ БА ЭМХ... ЗУРГААНУУДАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН УЧАСТОГУ... МАСТЕРНУУДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудаа... гэхэдээ, үндэр амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө... наха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Степанов Филимон Власовичые — «Бурвод... трестын Мухар-Шэбэрэй оньһожоруулагдамал ... колонныи мастер.

СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРН...
СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Секретарь М. ГЕОРГА...

Москва, Кремль.
1975 оной августын 8.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Ук...

ЗАГАҺАНАЙ АЖАХЫН МИНИСТЕРСТВЫ... ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУД... ҮЙЛЭДБЭРИИН УЧАСТОГУУДАЙ МАСТЕРН... СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНА... ТУХАЙ

Түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялга... дүүргэхэдээ, үндэр амжалтануудые туйлаһанайнь ... шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Орлова Клавдия Семеновнае — Кабанскын за... заводой ахалагша мастер.

СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРН...
СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Секретарь М. ГЕОРГА...

Москва, Кремль.
1975 оной августын 8.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Ука...

СССР-эй ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ МИНИСТЕРСТВ... ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУ... ҮЙЛЭДБЭРИИН УЧАСТОГУУДАЙ МАСТЕРНУУ... СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНА... ТУХАЙ

Түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудаа ... гэхэдээ үндэр амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө ... ха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Морозов Борис Алексеевичые — «Связьстрой-6» тре... оньһожоруулагдамал нүүдэл 608-дахи колонныи масте...

СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРН...
СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Секретарь М. ГЕОРГА...

Москва, Кремль.
1975 оной августын 8.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Ука...

СССР-эй ГЕОЛОГИИН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН УЧАСТОГУУДАЙ МАСТЕРНУУ... СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНА... ТУХАЙ

Түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудаа дү... хэдээ, үндэр амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө шагн...

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Семёнов Матвей Бахаруевичые — Сэлэнгын геол... ска экспедициин үрэмдэлгын мастер.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭЬЭН МЕДАЛ...

Сухушин Степан Михайловичые — Багдаринай геол... ческа экспедициин горно мастер.

Федосов Дмитрий Михайловичые — Нарһатын экспе... циин үрэмдэлгын мастер.

СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРН...
СССР-эй Верховно Соведэй Прези...
Секретарь М. ГЕОРГАДЗ...

Москва, Кремль.
1975 оной августын 8.

ТАРЯАНАЙ ГЭЭЛТЫЕ ЯАЖА УСАДХАХАБ

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

Хэнэйшье мэдэһээр, хүдөөгэй ажалшадай эгээл харюусалгатай ажалынь ургаса хуряалга юм. Ушарынь хадаа энэ хүдэлмэри аргагүй ехэ байһаараа, мүн богони болзорто бүтээгдэхээрээ илгарна бэшэ, харин олон ондоо ажал булта зэргэсэжэ, нэгэн доро хэгдэхэ болоно ха юм. Тусхайлан хэлэбэл, үбһэ бэлэдхэлгээ, силос даралгаяа зэргэ ябуулхын хажуугаар таряагаа амяарлан хуряахадаа ороо һоёо тэрэ дорonь сэбэрлэжэ, үрэһэ хүрэнгэдөө хааха, бэлэдхэлэй пунктнуудта абаашажа тушааха байна бшуу. Хоёрдохёр, хуряалгын үедэ хадагдаһан поли дээрэхи һолоомоёо тэрэ доронь суглуулаад, намарай паар ехээр хахалха зэргэтэй. Тэдэ иимэ ехэ ажал зэргэ ябуулхадань ажахы бүхэндэ горитой бэрхэшээлнүүд заабол ушардаг. Тоолон хэлэбэл, энэ үедэ машина, техникэ, илангаяа автомашинанууд, дүршэлтэй механизаторнууд дуталдахаһаа гадна, хуряалгын эхилээд байха үеэр хура бороо орожо, ехэ гасалан ушаруулдаг байна.

Шэнэ ургасаяа гээлтэ, хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула эдеэшэһэн таряагаа унжагайруулангүй, богони болзорто хадажа, бүхы машина, техникээ, илангаяа комбайн, автомашинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха болоно. Мүн хуряалгада хабаадуулагдаха техникээ бүлэг болгон хүдэлгэхэдэ таарамжатай. Юуб гэхэдэ, ямар нэгэн комбайнай эбдэршэбэл, техническэ харууһа үнгэргэдэг нүүдэл мастерскойн заһабарилагшад дутагдалыень дары усадхаха байна ха юм. Хоёрдохёр, тоһо, түлишыень олон газар зөөжэ абаашалтагүй бшуу.

Таряа хуряалгые унжагайруулалтагүй гэжэ урид хэлээ һэмди. Юуб гэхэдэ, ургаса хуряалгаяа хойшо татабалтнай, түргэн эдеэшэдэг тариан, илангаяа «Онохойская-4» сортын зөөлэн шэнии сэ үни байдаггүй, хоолосынь айража, ороо һониинь унадаг юм.

Эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай хэһэн туршалгын дүнгүүдые согсолон харахада, таряа хуряалгын агротехническэ саг болзорыень унжагайруулхада ургасань 15—20 процент, мүн дээшэшье гээгдэлдэ ороно. Тиимэһээ ажахы бүхэн комбайнуудаа һаадгүй хүдэлгэхые оролдохо ба хуряалгын хүдэлмэриие заабол хоёр халаанда эмхидхэхэ зэргэтэй.

Хоёрдохёр, тон зүбөөр, тааруулагдангүй һуулгагдаһан ургаса хуряалгын машинанууд, мүн лэ ехэ ороо һо гээлтэдэ оруулдаг байна. Энээнии огтолон усадхахын аргагүй юм. Гэбэшье зүбөөр тааруулхада ороо һо таряанай гээлтэ хоролтодо оролгонь нилээд доошолдог байна.

Гурбадахяар, ургажа надхан унашаһан гү, али бүри набтарханаар ургаһан таряа хуряахадаа комбайнернууд мотовилынгаа хүдэлхые һайса хаража, шалгажа байха болоно. Ушар иимэһээ, тааруулагдаагүй мотовилатай комбайн тариянай хоолосуудые һайнаар сохингүй, хэршэдэг гээшэ. Тиимэһээ ургаса хуряагшад, 'даалгагдаһан комбайнаа үдэр бүри шалгажа, ороо һо тарянай гээлтэтэй эрид тэмсэхэ болоно.

Мүнөө үедэ ажахынууд ороо һото ургамалнуудаа хоёр янзаар — амяарлажа, сэхэ хадажа хуряана. Гэбэшье таряагаа хоролтогүйгөөр хуряаха гэбэл, энэ арганууда тон зүбөөр, ургасынгаа ямараар ургаһаниие, мүн эдеэшэһэниие хараада абан хэрэглэхэ ёһотой.

Амяарлан хуряахадаа эдеэшэһэн таряагаа саг болзортонь сабшахада һайн. Хэрбээ болзорһоонь урид гү, али һүүлшэг тээ баал болгогдон сабшагдаһан тариан ехээр гээлтэдэ ородог. Тиимэһээ таряанай эгээл хатуужаха үеэр сабшахада таарамжатай юм. Хэрбээ надхан унашадаг сортын таряае ороо һонойнь хүсэд хатуужаагүй байха үеэр хадаха хэрэгтэй.

Һүүлэй жэлнүүдэй дүнгүүдые согсолон харахада, республикын колхоз, совхозууд таряа хуряалгаяа ажар хоёр һарын туршада унжагайруулна. Ингээд ерэхэлээрээ хабарһаа нааша оролдожо ургуулһан ургасань хуряалгын үедэ ехээр хоролтодо орошоно. Хэрбээ таряа хуряалгаяа адагынь нэгэ һара соо үнгэргэдэг болбол, гектарай дунда зэргээр 1—2 центнер ороо һон нэмэжэ абтаха жэшээтэй.

Баал болгон сабшагдаха таряагаа шэлэн олоходоо ажахынуудай механизаторнууд шэнниисынгээ эдеэшэһэниие, ороо һонойнь хатуужаһаниие, үдхэнөөр, үндэрөөр ургаһаниие, мүн сагай уларилай хубилалтые харадаа абаха болоно. Үнэн дээрэ таряа лаб тэдыдэ хуряаха гэһэн бата заабари үгы. Иимэ заабари үгэхын аргагүй юм. Тариан жэгдэ эдеэшэнэгүй гээшэ. Гэбэшье, набтараар ургажа нэгэ жэгдэ эдеэшэһэн, бог буртаг багатай таряае тусгаар түхеэрэлгэтэй комбайнаар сэхэ хадажа хуряахада таарамжатай. Харин амяарлан хуряаха арга илангаяа ургаса ехэтэй, түргэн айрадаг гү, али надхан унадаг ба бог буртаг үбһэндэ дарагдаһан тариянда хэрэглэхэдэ таарамжатай.

Амяарлан хуряагдаха тариан заабол 70 сантиметр үндэрөөр, үдхэнөөр ургаһан байбал, баалнуудынь бүдүүн, суглуулжа сохиходошье амар юм.

Хэрбээ амяарлан хуряахын аргагүй байбалнь, хоолос соохи ороо һонойнь хатуужатар хүлеэлтэй гү? Үгы. Хүлеэжэ удаарбал хэдэн мянган центнер тариан гээлтэ хоролтодо орохо болоно.

Энэ жэлдэ республикын олохон ажахынуудта таряаниинь сэхэ хадагдахаар ургаа. Ороо һото ургамалнуудаа сэхэ хадажа хуряахада, хура бороотой мүнөө үедэ тоог дээрэ нойтон тариан ехээр сугларха болоно. Мүн ехэнхи ушарта ороо һониинь үшөөл эдеэшэжэ үрдээгүй, ногоон зандаа сохюулжа, һайса сэбэрлэгдэхэ, хатаагдаха байна. Ингээд ерэхэлээрээ ороо һо хатааха түхеэрэлгэгүй ажахынуудта таряаниинь түргэн халажа, буритажа, үжэжэ магадгүй. Иимэ бэрхэшээлые зайсуулхын тула поли дээрэһээ асарагдаһан таряагаа һайнаар сэбэрлэһэнэй һүүлээр, склад һарабша доро һалхитуулан хатааха зэргэтэй. Хэрбээ «АВМ-0,4» түхеэрэлгэтэй һаа, үлүүсэ нойтон таряагаа энэ түхеэрэлгэдэ оруулжа хатаахада болоно.

Хоёрдохёр, нойтон таряагаа силос болгон даража хадагалхада, малай шэмэтэ тэжээл нөөсэлэгдэнэ. Иигэжэ таряа хадагалхадаа нэн түрүүлэн шулуудамал хана, оёортой, уһанай гарахагүй нүхэ бэлдээд, тэрээн соогоо таряагаа хэһэнэй һүүлээр 50—60 центнер хүрэтэр шиигтэй байхаар уһа нэмэжэ сүршөөд, агаарай орохогүйгөөр хааха хэрэгтэй.

Таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын тула ажахынуудай агрономууд комбайнуудаа һаадгүй хүдэлгэхэ, бүхы ажалаа һайнаар эмхидхэхэ, тарянай эдеэшэһэниие хинан шалгажа, хуряаха болзорыень удаарууулхагүйе оролдохо болоно.

Б. ГОМБОЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай АССР-эй габьяата агроном.

Совет орон: ШЭНЭ ҺОНИН

ХОЁРДОХЕО ХАДАЛГА ХЭНЭ

КИШИНЕВ. (ТАСС-ай корр. Н. Субботович). Молдавида ургаса хуряалгын халуун хаһа үшөө дахин хүрэжэ ерэбэ. Республикын ороо һоной ба тэжээлэй гол ургамал болохо кукурузын алтан шара буурсагууд нёдондонойхиһоо хоёр долоон хоногоор урид эдеэшэбэ. Республикын урда районуудай механизаторнууд олон комбайнуудаа таряалан дээрэ гаргаа.

Республикын кукурузын поли хахад миллион шахуу талмай эзэлнэ. Энэ талмайн 80 шахуу процент дээрэнь үндэр баян ургаса үгэдэг юрын үрэһөөр тарилга хэгдэнхэй.

ҮБЭЛЖЭЛГЭ ҺАЙНААР ҮНГЭРГЭХЫН ТҮЛӨӨ

МИНСК. (ТАСС-ай корр. Е. Галкин). Белоруссиин урда районуудай ажахынууд силос даража захалба. Люпин, наран сэсэг ба кукурузаһаа гадна, һолоомо, мэхиинэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Эдэнии ногоон эшэ намаатай холёод, минеральна, витаминта зүйлнүүдые нэмээд, силос дарана. Үнеэн бүхэндэ 3 тонно силос бэлдэхые хараална.

Колхоз, совхозуудай оньһожоруулагдамал бригаданууд, звенонууд ойн соорхойнууд соохи, харгын далан дээрэхи ногооe үлөөнгүй сабшажа абана. 7 миллион шахуу тонно сенаж дараха түсэбтэй юм. Гадна, үбэлжэлгэдэ бардам хүрэхэ үбһэ, үбһэнэй гурил ехээр бэлдэнэ. Нёдондо жэлэйхиһээ һураггүй ехэ тэжээл бэлдэгдээд байнхай.

СААХАР... ПОЛИ ДЭЭРЭҺЭЭ ЭХИЛДЭГ

АХУРЯН (Армениин ССР). (ТАСС-ай корр. Г. Аратунян). Свекло тарижа ургуулдаг Ахурянска районой таряашад үндэр баян ургаса ургуулаа.

Сентябрь һарада Армениидэ саахарай свеклын ургасын хойноһоо эрхим һайнаар харууһалгын һара соносхогдобо. Бороо хура багатай байгаашье һаань, Спитакска, Артикска, Амасийска районуудай таряалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэнүүд элбэг хүрэхөөр оруулагдаһан, уһалагдаһан байна.

Энэ жэлдэ Армениин свеклошод 120 мянган тонно гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 5 мянган тонноор ехэ ургаса хуряаха уялга абаба.

«ГАЛТА» ЦЕХЭЙ 20 ЖЭЛЭЙ ОЙ

ЧЕРЕПОВЕЦ (Вологодско область). (ТАСС-ай корр. О. Тихомиров). Череповецкэ металлургическа заводой доменно цехэй хүдэлжэ эхилһээр 20 жэл соо 50 миллион тонно гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 950 мянган тонноор үлүү шэрэм шудкагдаа. Предприятиин энэ түрүү коллектив табан жэлэйнгээ социалис уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэжэ, КПСС-эй XXV съездын нээгдэтэр даабариһаа гадуур үшөө 12 мянган тонно металл хайлуулхые шиидэбэ.

Цехэй тоггоогдоһоор 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ойн баярай шэрэм шудхалга августын 21-дэ баярай оршон байдалда хэгдээ. Череповецкэ доменщигууд шэрэм шудхалгаяа улам үргэдхэнэ. Энэ агрегат сүүдхын турша соо 6 мянган тонно шэрэм шудхажа, металлургида үзэгдөө дуулдаагүй ехэ ажалай бүтээсэ туйлаһан байна.

Череповецкэ доменно пеэшэнэй хүдэлмэришэд продукциингаа шанарые улам һайжаруулан, гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй шэрэм хайлуулна.

НЕФТИИН ШЭНЭ ХЭБТЭШЭ

ДОЛИНА (Иваново-Франковско область). (ТАСС-ай корр. Г. Подлесный). Дүй дүршэлтэй мастер И. Белинскиин бригадын үрэмдэһэн газарһаа нефть сорголон хаяба. Эндэһээ сүүдхэдээ 200 тонно түлишэ абтаха байна. Энэ скважина онсо түхэл дүрсэтэй юм. 1000 метр хүрэтэр тэрэниие сэхэ доошонь малтаад, удаань хажуу тээшэнь годирууһан байгаа. Нефтиин хэбтэшэ худар хажуу тээһээнь малтагдаа. Тиихэдээ нефтиин хэбтэшэтэй газарые һэтэ сохиһон байна. Иимэ аргаар үрэмдэлгэ ашагта малтамалтай хуушан газарнуудай ашаг үрые хоёр шахуу дахин ехэдхээ. Дэгээ шэнги түхэлтэйгөөр малталгын хада доро байһан ашагта малтамал үйлэдбэрилэн абаха арга олгохо байһаниинь дамжаггүй.

ТУРКМЕНИИН ССР. «Туркменнефть» нэгэдэлэй үрэмдэлгын хүдэлмэриин Котурдепдэхи управлениидэ Василий Трегубовай хүтэлбэрилдэг бригада эрхим гэжэ тоологдодог. Бригадынхид табан жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаһан байна. Табан жэлэй эхилһэн сагһаа хойшо бригадын гэшүүд 47.000 метр нүхэ үрэмдэһэн магтаалтай. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа нилээд үлүү болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үрэмдэлгын газарта гансал гэнжэтэ мөөртэй машинануудаар хүрэхэ аргатай.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРГЭН ЭРШЭ, ЭРХИМ ШАНАР— ХУРЯАЛГЫН ГОЛ ЗОРИЛГО

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

дог заншалтай юм. Энэ гурмые бүхы колхоз, совхоздуудта, илангаяа һолоомо ёһотой һайнаар сэгнэдэггүй, олохон ушарта тэрэниие хайша хэрэгээр хаяжархидаг, эртэржэ ерэхэдээ һуурндань галдажа шатаажархёод. онһоо тээһээ, хүршэнэрһөө тэмээл бэдэрдэг Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Зэдын, Сэлэнгын, Хяагтын ба бусад аймагуудта шууд сэхээр нэбтэрүүлхэ шухала.

Эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлмэриин хүсөөр дутаагүй ажахынууд республика доторнай үгы ёһотой. Хүдөө ажахын ажалшадта туһаламжа үзүүлхын тула промышленна предприятинууд нилээд ехэ хүсэ эльгээнэ. Гэхэтэй хамта, хэдэ хэдэн ажахынуудта хүдэлмэриин арга нөөсэнүүд бүрин хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Габьяата амаралтада гараашье һаа, ургасаяа хураахадань колхоз, совхоздуудта туха хабаараа, арга шадалаараа туһалха хүсэлэнтэй үсөөн бэшэ пенсионернууд хүдөөдэ бии. Олохон пенсионернүүд үбһэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаададаг, тиихэдэ машина, техникэ хэрэглэжэ болохоор бэшэ газарай ногоое гараараа сабшажа хуряадаг байна. Дуршэл шадабаритай хажууршад - пенсионернүүдһээ бүридүүлэгдэһэн звенонууд эрхим һайн шанартай үбһэ ехээр бэлдэдэг байха юм. Тиин эдэнэй шэн габьяатай ажалые үндэрөөр сэгнэхэ хэрэгтэй. Тааражагүй газарай ногоое гараараа сабшадаг хажууршадай ажалай хүдэлмэриие дээшэлүүлһэн, ехэшаһан үбһэнэйнь заримхубиие өөһэдтэнь табижа үгэһэн ажахынууд түб юумэ хэнэ гээшэ.

Харбээ һурагшадай хүдэлмэриие бодомжотой һайнаар эмхидхэбэл, эдэнэр ехэ ажал амжалтатайгаар бүтээжэ шадаха. Тиихэдээ һурагшадые хүүсэ ехээр хүдэлгэхэ, хүшье хэнгүй һали-були ябуулха ёһогүйбди. Олон ажахынуудта куузикугай талмайнууд һурагшадта даалгагдадаг. Эдэнэр энэ урмалые һайнаар ургуулдаг байна. Тиимэһээ һурагшадые бусад ажалда амжалтатай һайнаар хүдэлгэжэ болоно.

Манай колхоз, совхозууд оньһон техникээр улам һайн хангагдана. Эдэ үдэрнүүдшье колхоз, совхозууд түсэбөөр хараалагдаһанһаа гадуур шэнэ жаткануудые, комбайнуудые, автомобильнуудые худалдажа абана.

Тиигэбэшье ургаса хуряалгын агрегат бүхэнэй хэхэ юумэниинь айхабтар ехэ байһаар. Гэхэ зуура, олохон ажахынуудта ургаса хуряалгын бии байгаа оньһон техникын зарим хубинь мүнөө болотор заһабарилагдаагүй байһаар. Имэ ябадалтай эбсэжэ болохогүй. Нэгэ-хоёр хоног соо дутагдалаа сүм зайсуулхын тула бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй. Энэ ушарта гансал жатканууд ба комбайнууд тухай бэшэ, харин ургаса хуряалгада хэрэглэгдэхэ бүхы түхеэрэлгэнүүд тухай хэлэгдэнэ. Нёдондо жэл хэдэ хэдэн ажахынуудта һолоомо багсалха пресс-подборщигууд муугаар хэрэглэгдэн, һолоомо суглуулжа һурилхын тула олон хүниие ажалһаань һаатуулһан байна. Энэ жэлдэшье олон ажахынуудаар һүри сомодог машинын дутажа байгаашье һаань, үбһэ хуряалга дээрэ пресс хэрэглэгдэнэгүй. Энэмнай оньһон техникэ хэрэглэлгэдэ ажэшэр хүдэлмэриие оньһожоруулгада буруугаар хандаһан ябадал болоно.

Мүнөө хадалгын эхиндэ, хаа хаанагүй транспортна хэрэгсэлнүүд ехээр дутажа байна. Автомашинанууд гү, али прицептэй тракторнууд олошоруулагдаха байха гэжэ хүлеэһэнэй үлүү. Тиимэһээ ажахынуудта бии байһан транспортые тон һайнаар хэрэглэбэл, иимэ байдалһаа һайнаар гаража шадаха байнабди. Ашаанай машинануудые нищэ тиишэнь хооһоор ябуулхагүйн, ургаса хуряалгын агрегадуудые, автомашинануудые һаатан зогсоолгохогүйн тула автотранспортын харгы замые бодомжотой һайнаар шэлэхэ хэрэгтэй. Магад, тиимэ ехэ бэшэшье һаа, онсо удхатай жэшээ Кабанскын совхозой хүдэлмэриһөө дурдажа болоно. Эндэ силос дарахын тула ногоон эшэ намаа комбайнуудһаа абаад ошоһон автомашинанууд һөөргөө бусахадаа, наг шэбхэ ашажа, хээрэ гаргадаг байна. Наг шэбхэеэ поли дээрэ адхамсаараа, жолоошон машинынгаа кузовые сэбэрээр хамаад, ногоон эшэ намаа дахинаа ашадаг юм. Энэ ёһо гуримые сэхэ дабтаһанай үлүү юм ааб даа. Гэбэшье ургаса зөөлгые ондоогоор түсэблэжэ болоно. Тиихэдээ машиные хооһоор нэгэтэшье ябуулхагүй.

Таряа хадалгаяа нобшоронгүйгөөр эхилхэ, тэрэниие удааруулхагүй гээшэ мүнөө гол шухала байна. Таряа хуряалгада гээгдэжэ ороходоо хүлисэшэгүй гээлтэ хоролтодо эрхэ бэшэ оргододог байгаа гэжэ урда жэлэй дүй дуршэл дээрэһээ һайн мэдээжэ. Ургаса хуряалгын һүүлшын үдэрнүүдтэ хуряагдаһан эгээл һайн участогуудайнхида орходоо, ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдтэ хуряагдаһан эгээ муу участогуудһаа хахадайнь шахуу ехэ орооһо таряан эрхэ бэшэ сохигдодог гэжэ тоо, баримтанууд үнэншэмөөр гэршэлнэ. Ургаса хуряалгадаа хожом орохо бүри сохигдоһон таряанинь тэды шэнээн бага байдаг. Гэхэ зуура, хэдэ хэдэн ажахынууд эдеэшэһэн орооһо таряагаа гээгдэжэ хуряажа эхилбэ гэһэн баримтанууд элирүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхоздо ургаса хуряалгын хүдэлмэриин түсэб саг соогоо, яһала һайнаар табигдаһан байгаа. Энэ түсэбэй ёһоор, комбайнууд августын 20-до поли дээрэ гаргагдаха байһан юм. Зүгөөр ажабайдал, бодото байдал түсэбөөр хараалагдаһан тоосоонуудыень батадхаагүй. Сэлмэг тэнгэри доро халуун наранда шаруулагдаһан талха таряан хэдэ хэдэн газарнуудта һураггүй урид эдеэшээ, харин жаткануд ба комбайнууд поли дээрэ үшөө гаргагдаагүй байгаа. Эдэ дутуу дунданануудые усадхахын тулада яаралтай хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй болоо һэн. Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозууд, Улаан-Үдын ба бусад аймагуудай зарим ажахынууд таряа хадалгадаа гээгдэжэ оробо. Нигэжэ нобшоролго хадаа шэнэ ургасые гээлтэ хоролтодо оруулжа болохо, тиимэһээ яашье тэсэшэгүй ябадал болоно.

Талха таряанай баян ургаса ургуулһандаа хуулита ёһоор баярлан, партиин XXV съездые эрхимээр угтахын түлөө мүрысэн, республикымнай колхоз, совхозууд гүрэндэ орооһо таряа худалдаха түсэбөө нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уялгануудые абана. Республикамнай бүхыдөө түсэбтэ даалгабаринуудаа хоёр дахин үлүүлэн дүүргэхэ байна. Энэ жэлэйхидэл мэтэ гүрэндэ эды шэнээн орооһо таряа худалдаха арга боломжо газар тарялангайнь бүхы түүхэ соо Буряад орондо байгаагүй юм. Илангаяа үндэр уялгануудые республикымнай орооһо таряа ехээр таридаг нютагуудай—Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Зэдын, Хяагтын аймагуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд абаһан байна. Гэхэтэй хамта бусадшье бүхы аймагууд тэдээнһээ гээгдэнэгүй. Ургаса хуряалгые тон богони болзор соо үнгэргэхэ, гүрэндэ шадаал һаа ехэ орооһо таряа худалдаха, нэгэн доро эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ хааха, ажахынуудай хэрэглэмжэдэ тэжээлэй фонд байгуулха гээшэ өөһэдымнай нэрэ хүндын хэрэг мүн гэжэ эдэ аймагуудай ажалшад тоолоно.

Орооһо таряа хоролтогүйгөөр бүрин хадагалхын тулада тоогууд дээрэхи сохигдоһон орооһо таряа зүбөөр хадагалха, саг соонь сэбэрлэхэ, хатааха ба хиидхэхэ ябадал эмхидхэхэ гээшэ угаа шухала. Эдэ хүдэлмэринүүдые хүтэлбэрилхын тулада ажал хэрэгээ һайнаар мэдэхэ, орооһо таряагаа гутаахагүйн тулада али бүхы шухала хэмжээ саг соонь абажа шадаха хүнүүдые тоогууд дээрэ хүдэлгэхэ хэрэгтэй.

Һаяын үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудай полинууд дээрэһээ бэлэдхэлэй пунктнуудта ехэ орооһо таряан орохоёо байна. Гэхэ зуура, шалгалтын харуулһанай ёһоор, зарим пунктнууд орооһо таряа тушаан абалгада үшөө бэлэн бэшэ байһаар. Жэшээлхэдэ, талха таряанай продуктнуудай управлениин Зэдын бэлэдхэлэй пунктда горитойхон дутуу дундануудай хүйлнүүд элирүүлэгдэв. Эдэ дутуу дунданануудые усадхаагүй һаа, тус пункт орооһо таряа абаха, хадагалха уялгаяа дүүргэжэ шадахагүй юм. Поли дээрэһээ таряа шэрэдэг машинануудһаа орооһо буулгалгын түхеэрэлгэнүүд илангаяа муугаар бэлдэгдэнхэй. Республикын талха таряанай продуктнуудай управлени, тушаан абадаг пунктнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхы коллективүүд хадаа бии байгаа дутуу дундануудые эгээл эршэтэй зоригтойгоор, яаралтай түргөөр усадхаха, тушаагдаха орооһо таряае хүсэд һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха ёһотой. Нютагуудтахи партийна болон совет органууд ёһотой һайн гурим байгуулхадань бэлэдхэлэй пунктнуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ туһалха, таряа бэлэдхэлгын бүхы үе соо эдэ пунктнуудай хүдэлмэриие һуларшагүй хиналта доро абаха ёһотой.

Ургаса хуряалгын халуун хаһа эхилбэ. Республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд таряа хуряалгые хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр үнгэргэхэ, ургуулһан баян ургасаяа монсогор орооһон хүрэтэрнь бултыень суглуулха, үндэр социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэһэн эрид шиидэнги хүсэл эрмэлзэлтэйгээр газар тарялангай хүдэлмэринүүдэй энэ түгэсхэхы шатада оробо гээшэ.

Хүдөөгэй ажалшадай политическэ болон ажалай шэнэ эдэбхи хэшээлые толгойлхо, тэдэнэй хүсэлэл оролдолгые колхоз, совхоз бүхэнэй урда табигдажа байгаа ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ зорюулха гээшэ партийна организацинуудай зорилго мүн.

***

Ургаса хуряалгые, мүн таряа бэлэдхэлгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхынгөө хажуугаар мал ажалай ашаг шэмые улам саашадань дээшэлүүлхэ, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ шухала байна. Газар тарялангайхидал мэтэ, мал ажалда хойшолуулангүйгөөр, үндэр дээдэ хэмжээндэ бэелүүлхэ шухалын шухала хүдэлмэринүүд бии юм. Энэ хадаа, түбхын түрүүндэ, хонин ажалда хэгдэхэ үрэжүүлгын хүдэлмэри болоно. Шэнэ түлые эрхим һайн сагта абахаар лэ, хонин һүрэгөө найдамтайгаар олошоруулхаар лэ энэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэрэгтэй. Энэмнай, саашань хэлэхэдэ, бүхы адууһа малаа бэлшээн таргалуулха, мяханда тушаагдаха малые шахан таргалуулха хэрэг болоно. Энэмнай, эсэсэй эсэстэ, ниитын адууһа малай үбэлжэлгэдэ али бүхы талаһаань һайнаар бэлдэхэ ябадал болоно.

Тобшоор хэлэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин али бүхы һалбаринуудта хойшолуулашагүй горитой хэмжээнэй хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ, бэрхэшээлтэй ба орёо хүндэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэй бологдоно. Хүдөө ажахын жэлэй энэ эхилээд байһан эгээл түгшүүрилтэй шанга үе хадаа бүхы партийна, совет, хүдөө ажахын органуудта, хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы бүхы кадрнуудта онсо өөрын шалгалта, тэдэнэй политическэ талаараа ушар ёһо мэдэхэ, ажал хэрэгээ бэелүүлжэ шадаха, табигдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа, арга хэрэгсэлнүүдээ элсүүлжэ шадаха байһанай шалгалта мүн болоно. Эмхидхэлэйнгээ ба политическэ бүхы хүдэлмэриин хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлэн, хүдөөгэй ажалшадай улам ургажа байгаа зохёохы эдэбхи хэшээлдэ түшэглэн, областной партийна организаци хүдөө ажахын жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхэ, манай Ленинскэ партиин XXV съездые эрхимээр угтаха байна. Энээндэ һэжэглэлтэгүй.

СССР-эй орооһото районуудай нэгэнэй областной түб Целиноградтахи залуушуулай шэнэ байшан нээгдээ.

Байшан барилга комсомолшуудай эршэтэ барилга гэжэ соносхогдоһон байгаа. Целиноград хотын, областиин залуушуул гол ажалһаа сүлөө сагта эндэ ажалладаг байгаа. Тбилиси, Ташкент, Вильнюс болон бусад хотонуудай залуу барилгашад ехэ туһа хүргөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуушуулай шэнэ байшан. АПН-эй фото.

Түрэлхидэй анхаралда

ЖОЛООШОН БА ҮХИБҮҮД

Статистикын мэдээсэһэнэй ёһоор, үхибүүд апрель, май, сентябрь һаранuудта харгы дээрэ олооороо гэнэ оһолдо ородог байха юм. Энэ үедэ жолоошон һэримжэ ехэтэй ябаха зэргэтэй.

Сэлмэг наратай үдэр Смолиной нэрэмжэтэ үйлсэдэ нэгэ иимэ ушар болоо. Хүнгэн солбон «ВАЗ-2101» түхэлэй машина яаралгүйхэн харгыгаар ябажа ябаба. Харгын бэлшэрһээ долоон метрэй зайда хоёр басагад зогсожо байгаа һэн. Тэдэнэрэй нэгэниинь машинын бүри дүтэлөөд ябатар үйлсын нүгөө хажуу тээшэ харгые хүндэлэн гүйжэрхибэ. Машинын тормоз гэнтэ шангаар шиигаанашалай. Теэд жолоошон гэнэ оһолые зайсуулжа шадабагүй. Басаган машинада дайрагдаба. «Басаганай толгойдо юун ороод, харгы хүндэлэн гүйжэрхибэ гээшэб? Иимэ ушарые урридшалан яажа тухайлажа болохоб?» гээд жолоошон толгойгоо тоншожо байгаа бэлэй.

Харгы дээрэ гэнтэ гүйжэ гараһан үхибүүнэй аяг аашые, үнэхөөрөөшье уридшалан тухайлхань хэсүү һэн. Үйлсын нүгөө хажууда юуншьеб басаганай анхарал татаһан байгаа бшуу. Тиимэһээ яараад лэ гүйжэрхёо. Дүтэлжэ ябаһан машинын хэр түргэнөөр ябаһые, хоорондохи зайе нюдөөрөө тодорхойлжо һураагүй дээрэһээ басаган гэнэ оһолдо ороо. Тиихэдэ жолоошон үхибүүнэй гүлмэрхэн ухаан бодолынь гүйсэд болбосороогүй гэжэ һанаандаа оруулаагүй. Наһатай хүн бүхэн энээн тухай мэдэжэ ябаха зэргэтэй бшуу.

Үхибүүнэй абари зангай онсо шэнжэ тухай тодорхойгоор уншагшадта хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ республикымнай харгынууд дээрэ болоһон гэнэ оһолһоо наһа бараһан арбадахи хүн бүхэн 16 наһаяа гүйсөөгүй байха юм. Гансахан һүүлэй хоёр жэлэй туршада гэнэ оһолдо ороһон үхибүүдэй олонхидынь 7-һоо 12 хүрэтэр наһатай үхибүүд болоно. Эдэ тоо, баримтануудые статистика гэршэлжэ үгэнэ. Энэ яһала ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, иимэ наһандаа үхибүүд бэеэ даагаад, гансаараа һургуулидаа ошодог, гэртээ бусадаг байна ха юм. Тиихэдээ харууһагүй, сүлөөтэй болоходоо гэртэһээ холо, харгыдаа наададаг, дура зоргоороо бэеэ абажа ябадаг болоно. Гэбэшье бэеэ хинажа, шэмхэлжэ, һэримжэтэй ябажа үшөөл һураа, дадаагүй байдаг. Наһатай хүн бүхэн, илангаяа жолоошод энээниие хододоо һанажа ябаха ёһотой.

Машинын жолоо барижа ябаһан хүн харгы дээрэ багашуулые, илангаяа һургуулиин бага наһанай үхибүү харамсаараа гэнтын ямаршье ушарые зайсуулхаар бэлэн байха уялгатай бшуу.

Хүбүүн үхибүүд басагадта орходоо хоёр дахин олооро харгы дээрэ гэнэ оһолдо ородог байна. Тэдэнэрэй абари зан басагадайхида орходоо илгаатай, ондоо байдаг. Хүбүүн хүн тэршээ, тоомоо таһарха, «баатаршалга, зориг» харуулха дуратай байдаг. Иигэжэ хүхижэ ябаһаар «хүлөө алдадаг» байна.

Балшар үхибүүд, илангаяа һургуулиин наһа гүйсөөгүй багашуул харгы дээрэ наадажа байхадаа, машинын дүтэлэн ерэһые обёордоггүй, наадандаа толгойгоо эрьедэг, харгын далан дээрэ зогсожо байһан машинын саанаһаа гэнтэ харгы дээрэ гүйн гаража ерэдэг байна. Гэнэ оһолһоо болож наһа бараһан үхибүүдэй гурбанайнь хоёр хуби 13 чаһаа 14 часай, 17 чаһаа 18 часай хугасаа соо машинада дайруулһан байха юм. Энэ үедэ һургуулинуудта хэшээлнүүд дүүрэжэ, үхибүүд гэртээ тарадаг байна. Тиихэдэ үдэрэй 16 часай һүүлээр үхибүүд һэримжэгүй боложо, ойро тойронойнгоо байдалда анхаралаа багаар хандуулжа эхилдэг.

Пионернүүдэй лагерьнуудһаа үхибүүдэй бусаха үедэ сентябрь һарада харгы, үйлсэнүүдтэ багашуулай гэнэ оһолдо орохо ушар олошордог байха юм. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, зунай амаралтын үедэ хээрэ талада амарһан үхибүүд городой эрхэ байдалда үшөө дадаагүй байдаг шуу.

Үхибүүдэй харгы дээрэ гэнэ оһолдо орохо ушар нэгэ янза адлирхуу юм. Гол түлэб үйлсые гү, али харгые хүндэлэн гараха, ябажа байһан машинын урдуур үхибүүдэй гэнтэ гүйжэрхихэ гэхэ мэтэ ушарнууд тохёолдоно. Үйлсэдэ болоһон ушарнуудай ойролоор 16 процентнь жолоошодой гэмээр тохёолдоһон байха юм. Гэбэшье багашуулай абари зан, аяг аашые жолоошодой һайнаар ойлгодог, үхибүүдэй харгы дээрэ гарахадань һэримжэтэй байдаг һаань, гэнэ оһол нилээд үсөөн дайралдаха һэн.

Удангүй һургуулинуудта хэшээлнүүд эхилхэнь. Балшар заахан үхибүүдэй харгы дээгүүр, үйлсөөр һүндэлхэ сентябриин нэгэнһээ олошорхонь. Һургуулида ошохо аюулгүй маршрут үхибүүдтэеэ сугтаа түрэлхидэй эртээнһээ шэлэжэ олохыень, харгыгаар ябаха дүрим заажа, ойлгуулжа үгэхыень хүсэхэ байнабди.

Нүхэд жолоошод! Нюргандаа сүүмхэ үргэлһэн заахан үхибүүдэй харгыгаар ябахыень харабал, тэдэнэртэ үргэн харгы гаргажа үгэгты.

Д. ИВАНОВ,
ГАИ-гай отделениин начальник.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ПРАГА. Кожицедэ эдэниие «миллионернууд» гэжэ нэрлэдэг. Эдэнэр — Восточнословацка металлургическа комбинадай ухаалан бүтээгшэд болоно. Энэ заводай Совет ороной туһаламжаар бодхоогдоод, Кривой Рогой рудае хэрэглэн хүдэлнэ. Мүнөө жэлэй түрүүшын зургаан һарын турша соо комбинадай уралан нарижуулагшад ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, түүхэй эд, материал болон түлишэ арьбалалгада зорюулагдаһан мянган гаран дурадхал оруулһан байна. Тус предприятида, республика дотор 7,7 миллион крон алмагдаа. Тиимэһээ уралан нарижуулагшадые «миллионернүүд» гэжэ нэрлэдэг болонхой.

БУДАПЕШТ. Шахтёрнуудай Татабанья хотын, Хойто Венгриин улад зон мүнөө Будапештын телевидениин нэгэдэхи программые хараха аргатай болобо. Татабанья хото шадархи Герече хадын оройдо телевизионно хүсэтэ ретранслятор тодхогдоо. Тус хотын антеннэнүүдээр Будапештын радиогой ультра-богони долгиной программа дамжуулагдана.

БЕРЛИН. Бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ Лейпцигскэ ярмагтай нэгэн доро, намар бүридэ «Ерээдүйн мастернуудай ярмаг» үнгэргэгдэнэ. Энэнь «МММ» гэжэ гурбан үзэгөөр тэмдэглэгдэнэ. «МММ» хадаа техническэ зохёон байгуулхы ажалай, ажалладаг залуушуулай, студентнэрэй, залуу мэргэжэлтэдэй бүриин түйлалтануудай харалга болоно.

«Ерээдүйн мастернуудай ярмагта» ГДР-эй залуу уралан нарижуулагшад хабаадаһан. Жэшээнь, нёдондо жэлэй ярмагта 30 мянган хүн хабаадажа, 2.700 техническэ шэнэ дурадхал харуулаһан юм. Нёдондо жэлэй ярмагай урда тээ округуудта, районууд, заводууд ба фабрикуудта 19 мянган ярмаг үнгэргэгдэһэн байна. Энэ жэлэй «МММ» ярмагта бэлэдхэл мүнөө бүхы орон доогуур дэлгэрэнхэй. Тус ярмагта харуулагдаха экспонадуудай хахадынь шахуу ГДР-эй, СССР-эй, бусад аха дүү социалис оронуудай дүтэрхы шэглэлтэй предприятинуудай залуу хүдэлмэришэдэй хоорондоо холбоотойгоор ажаллаһанай ашаар бүтээгдээ.

БУХАРЕСТ. «Бакур» гэжэ эгээл томо универмагай барилга Румыниин ниислэл хотодо баригдажа дүүрүүтэй байна. Гуша мянган дүрбэлжэн метр талмайтай худалдаа наймаанайнь залнуудта үдэр бүри 200 мянган хүн орожо, эд товар худалдан абаха юм.

БЕРЛИН. Пластмасса, синтетическэ материалнуудые үйлэдбэрилгэ ГДР-эй химиин промышленностьда бүри ехэ һуури эзэлдэг боложо байна. 1955 онһоо 1974 он болотор үнгэрһэн хорин жэлэй турша соо иимэ продукци үйлэдбэрилгэ орон дотор долоо дахин нэмээ.

Ороной арадай ажахын энэ һалбариин түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргадаг предприятинууд улам хүгжөө. Карл-Маркс-Штадтахи комбинат, Грейц болон Шверинэйхи заводууд пластмасса бүтээн гаргаха машинануудай томо предприятинууд болоно.

ПРАГА. ЧССР-эй транспортын харьяата түмэр зам гол шухала звенонь болоно. Ашаа зөөлгын бүхы хэмжээе тонно-километртэ оруулжа хараха болоо һаа, тэрэнэй 80 процентнь түмэр замда тудана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ локомотивна болон вагоной паркнууд нарижуулагдан һайжаруулагдана, һэльбэн шэнэдхэгдэнэ. Зүүн болон баруун, урда ба хойто түмэр замай гол харгынууд удаа дараалан электрижүүлэгдэжэ байнхай. Мүнөө республикын түмэр замай 20 процентнь электрижүүлэгдээ.

БУДАПЕШТ. СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай Венгриин хэдэн гадаадын худалдаа наймаанай 12 үлүүтэй процентнь үйлэдбэрэй тусхай мэргэжэлтэй болгохо, хамжаалха тухай хэлсээнэй ёһоор, худалдагдадаг эд бараан болоно. Мүнөө үедэ СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай 150, тэрэ тоодо машина бүтээлгын, химиин промышленностьда хабаатай олон талын 15 договор болон хэлсээнүүдые баталһан байна. Энэ республика промышленна үйлэдбэриингөө хамтын хэмжээнэй 17 процентые, тэрэ тоодо машина бүтээлгын продукциин бүхы хэмжээнэй гурбанай нэгэ хубиие экономическа ёһоор харилсан туһалалсалгын соведэй гүрэнүүдэй дэлгүүртэ эльгээдэг байна.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

БУХАРЕСТ

Бухарестдэ баярай суглаан болобо

ТАСС

Фашис дарлалтаһаа Румыниин сүлөөлэгдэһөөр 31 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан августын 22-то Республикын ордон дотор болоо.

РКП-гэй генеральна секретарь, СРР-эй президент Н. Чаушеску болон бусад хүтэлбэрилэгшэд, ниислэл хотын предприятинуудай ба эмхинүүдэй түлөөлэгшэд суглаанда байлсаба. КПСС-эй Московско обкомой секретарь Е. Н. Сизенко түрүүтэй, Совет-румын хани барисаанай бүлгэмэй делегаци суглаанда хабаадалсаа.

РКП-гэй ЦК-гай Политгүйсэдкомой гэшүүн, ЦК-гай секретарь И. Вердер суглааргашадай үмэнэ үгэ хэлэбэ.

ЛИССАБОН

Алваро Куньял мэдүүлгэ хэбэ

ТАСС

Португалиин революци аюулда орожо байна. Сагаахин талаар гээжэ болохогүй. Контрреволюциин хүсэнүүдтэ шанга харюу сохилто үгэхын, демократическа эрхэ сүлөө ба революциин бусад түйлалтануудые найдамтайгаар сахин хамгаалхын, социализмын замаар дабшан хүгжэхэдэнь демократическа Португалида туһа хүргэхын тула революционно хүгжэлтын тала баридаг бүхы хүсэнүүд нэгэдэлээ улам бэхижүүлхэ ёһотой гэжэ Португалиин Коммунис партиин генеральна секретарь Алваро Куньял мэдүүлбэ.

Португалиин коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мүнөө үдэр хоногой үнгэрхэ тума революцида тохёолдоһон хүшэр бэрхэшээлтэй байдал улам түгшүүрилтэй, аюултай болоджо байна гэжэ тэмдэглээ.

Хархис хүсэнүүдтэ, фашизмда эсэргүүгээр арад зоной хэһэн тэмсэлые улам үргэдхэхэ шухала гэжэ Алваро Куньял хэлэбэ. Арадай-Демократическа социалис фронт байгуулһанай, түрүү үзэлтэй партинуудай хоорондо харилсаа холбоо тогтооһоной, профсоюзуудай хүсэнүүдэй, олониитын эмхинүүдэй, нэгэдэл бэхижүүлһэнэй, хүдэлмэришэн ангиин ба ажалшан арадай эмхидхэл, арадай хүдэлөөнэй ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй холбоое бэхижүүлһэнэй ашаар демократическа эрхэ сүлөө хангагдаха, революциин түйлалтанууд хамгаалагдаха байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

БИСАУ

СҮҮДТЭ ҮГТЭХЭНЬ

ТАСС

Португалиин тараагдаһан политическэ харуулай — ПИДЕ-гэй 188 агент ба эдэнэй тала баригшад, тодорхойлон хэлэхэдэ, эб таһалха зорилготой «Гвиней демократическа хүдэлөөн» гэжэ политическэ бүлэглэлэйхид Гвиней-Бисау гэдэг Республикын сэрэгэй трибуналай сүүдтэ үгтэхэнь. «Но пинча» гэжэ нютагай газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, хүн зоной эдэбхитэй хабаадалгатайгаар баригдаһан энэ бүхы хүнүүд колониальна засаг захиргаанай үедэ амгалан зониие хашадаг, харшалдаг, бузагай муухайгаар баһадаг, доромжолдог гээд гэмнэгдэнэ. Тиихэдэ орон доторхи түрүү хүгжэлтэнүүдтэ тойбо татахые эрмэлзэдэг байгаа.

Сэрэгэй трибуналнуудай хүдэлмэриие залан шэглүүлхэ комисси эмхидхэгдээ. Сүүдэй засаг захиргаанай, правительствын, армиин түлөөлэгшэд тэрээндэ ороно. Гвиней ба Ногоон хушуун гэдэг аралнуудай бэеэ даһан байдалтай болохын түлөө африкан партиин тэмсэлэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд комиссиин хүдэлмэридэ хабаадуулагдаха юм.

США. Калифорни штадтахи Санта-Карла округой алба хаагшадай буһалгаан. Тэдэнэр ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, ажалай түлөөһэ ехэ болгохо гэһэн эрилтэ габиһан байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХЕЛЬСИНКИ

Таарамжатай байдал тогтоогдоно

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй түгэсхэлэй акт эб найрамдал ба арадуудай хоорондохи хани барисаа бэхижүүлгэдэ ехээр нүлөөлхэ байна гээд Финляндиин премьер-министр Кейо Лийнамаа ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Бүхы дэлхэйн арадуудай байдалда Европо түбиин ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг байһыень хараада абажа, энэ түбидэ уласхоорондын байдалай һайжаралга дэлхэйн бусад районуудтахи оронуудай арадуудай хоорондын харилсаае хүгжөөхэ байна гээд хэлэжэ болоно.

Финляндиин ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан ниитэ Европын зүблөөн дээрэ тодорхойлогдоһон дүнгүүдэй толотомо гэршэ болоно гээд К. Лийнамаа тэмдэглээ. Хоёр талын хоорондохи харилсаан үни холоһоо эшэ үндэһэтэй юм. Хоёр ороной хоорондо научно-техническэ харилсаа тогтоохо тухай хэлсээндэ гар табигдаһаар 20 жэлэй ойе һаяхан тэмдэглээбди. Тиихэдэ бусад асуудалнуудаар эдэбхитэй харилсаан хүгжөөгдэнэ. Манай арадуудай хоорондохи соёлой харилсаан улам үргэдхэхэ байна.

ЖЕНЕВЭ

Зэбсэгүүдые хуряалгын комитедтэ

ТАСС

Байгаалида нүлөөлхөөр зүйлнүүдые сэрэгэй гү, али ондоо ямаршье дайсан харша зорилгодо хэрэглэлгэ хорихо тухай конвенциин проектые Зэбсэгүүдые хуряалгын комитедэй заседани дээрэ Советскэ Союз ба США табиба.

ХЕЛЬСИНКИ

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй мэдүүлгэ

ТАСС

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй секретариат мэдүүлгэ толилуулхадаа, һүүлэй жэлнүүдтэ Бангладешта болоһон һайн хэмжээнүүдые сахин хамгаалха шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Промышленностиин гол һалбаринуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха хэрэгые орон доторхи, мүн гадаадын хархис хүсэнүүд буруушааһан байгаа. Социально-экономическа үргэн ехэ хубилалтануудые хэхэ шухала гэжэ шейх Муджибур Рахман һаяхан соносхоо һэн. Бангладештэхи империалис хүсэнүүдэй харата муухай ябуулгануудые зайсуулан сарахын тула хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэһэн байгаа. Индитэй, Советскэ Союзтай, бусад социалис болон сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудтай Бангладешэй харилсаа холбоо тогтооxo гэһэн политикыень эдэнэр эрид буруушааһан байна.

Эб найрамдалда, эрхэ сүлөөдэ дуратай дэлхэйн бүхы арадууд Бангладешэй түрүү үзэлтэй ба демократическа хүсэнүүдые дэмжэхэ ёһотой гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

ДАККА

БАНГЛАДЕШТЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Хүсэндөө байһан конституци болюулха ба парламентые тарааха һанаашалга засагаархидта үгы гэжэ Бангладешэй правительствын түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Конституци дотор найруулагдаһан, гүрэнэй гол гурим ёһонууд: национализм, демократи, социализм ба секуляризм хуушан зангаараа үлэхэ юм ха.

ТОКИО. (ТАСС). Даккын радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан ба үмсын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн эндэ болоо. Промышленностиин талаар гүрэнэй министр Н. Н. Чоудри үйлэдбэрилгээ зохихо хэм хэмжээндэнь байлгахые уралан, зүблөөндэ хабаадагшадта хандаба.

Даккаһаа абтаһан ондоо мэдээсэлнүүдһээ багсаахада, Бангладешэй вице-президент, түсэблэлгын министр байһан С. Н. Ислам, информациин ба радио-дамжуулгын министр К. Али, хүдөө ажахын министр А. Самад, промышленностиин ба гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан предприятинуудай хэрэгүүдые даадаг министр А. Х. Камарузз Аман гэгшэд мүнөө үень гэртээ хиналтада байна.

ЛОНДОН

Г. Вильсон үгэ хэлэбэ

ТАСС

Англиин премьер-министр Г. Вильсон радио ба телевиденеэр үгэ хэлэжэ, оронойнгоо хүн зондо хандахадаа, мүнгэнэй үнын уналгые, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгые усадхан зайсуулхын тула тэмсэхэ правительственна программа дэмжэхыень Англиин хүн зониие уралба.

Мүнөө үедэ олон зуугаад мянган хүн зон хүдэлмэригүй болохо түйлдаа хүрөөд байна гэжэ Г. Вильсон сэхэ руунь мэдэрхэ баатай болоһон байгаа. Ороной промышленность ехэ гээгдэлдэ ороо.

10 миллионһоо дээшэ хүдэлмэришэд ба алба хаагшадые нэгэдүүлдэг БКТ-гэй болохоёо байгаа конгресстэ зорюулжа, премьер-министр үгэ хэлэһэн байна.

ТОСХОНОЙ ПРОЕКТ

Загарайн аймагта шубуунай томо фабрика баригдажа байнхай. Тэрэнэй ажалшадай ажаһууха Бэрээнэй-Адаг гэжэ хүдэлмэришэдэй шэнэ тосхоной проектые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан баталба. Тус проектые А. М. Суровцев зохёоһон байна. Буряадай барилгын управлениин оньһожоруулагдамал нүүдэл 136-дахи колонной коллектив энэ фабрикын тосхоной барилга, дээрэ хүдэлнэ.

Шэнэ тосхондо клуб, захиргаанай байшан, худалдаа наймаанай түб, столово, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинат, гостиница, телефоной автомат станци, һургуули баригдахаар түсэблэгдэнхэй. 16—20 квартиратай нэгэ, хоёр дабхар байрын гэрнүүд эндэ бодхоогдохо юм.

Манай корр.

ЗОНОЙ ХАРГЫ ТАҺАРХАГҮЙ

Верхне-Удинск станциин түлишын складые даагша Александр Апполонович Гольдсобель, ашаа шэрэдэг участогай начальник Мейер Донович Медведников, слесарьнүүд Алексей Анисимович Гордеев, Илья Григорьевич Шульц, машинист Николай Александрович Мимотинский гэгшэдые хаанта засагай алууршад саазалһан юм. Түмэр замай хүдэлмэришэд, нүхэдынь 1906 оной сентябриин 17-до эдэ эрэлхэг зоригтой революционернүүдэй хүүр дээрэ хэрээһэ табихадаа, тэмсэлдэ уряалһан иимэ үгэнүүдые бэшэһэн байна: «Эрхэ сүлөөгэй түлөө баатарай үхэлөөр унаһан тэмсэгшэдэй дурасхаалда. Алууршадта үхэлэй хараал шэнгэг! Он жэлэй үнгэрхэ бүри танай һайн һайхан хэрэг арадай дурасхаалда мүнхэ байха».

Нүхэдэйнь хэлэһэн үгэнүүд, мартагдаагүй, мүнөөшье дурсагдажа байдаг. Городоймнай ажалшад ородой түрүүшын революцида хабаадалсажа, эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн РСДРП-гэй Верхне-Удинскын бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэд А. А. Гольдсобель, М. Д. Медведников, А. А. Гордеев, И. Г. Шульц, Н. А. Мимотинский гэгшэдтэ зорюулжа, хүшөө бодхооһон байна.

Городой зон нишэ олоороо ерэжэ, хүшөөгэй дэргэдэ гоё һайхан сэсэгүүдые табидаг, революционернүүдэй дурасхаалые ёһолдог. Мүн республикымнай нютаг бүхэнһөө туристнууд нишэ ходо айлшалдаг. «Турист» гэжэ автобус паркын хажууда удаан зогсодог. Туристнуудые үдэшэжэ ябаһан газаршалагшад эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэгшэдэй алдарта хэрэг тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэдэг байна.

Улаан галстук зүүһэн, энгэртээ комсомолой значок хадхаһан һурагшад эртэ хабартаа эндэ ерэжэ, арадай зол жаргалай түлөө тэмсэһэн революционернүүдэй хүшөөгэй парк соохие сэбэрлэдэг юм. Железнодорожно районой 27, 65-дахи һургуулинуудай һурагшад энэ хэрэгтэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Он жэлэй үнгэрхэ бүри энэ парк, үшөө гоё һайхан болгогдохо, арадай жаргалай түлөө тэмсэгшэдэй нэрэ ерээдүйн үетэнэй дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө үлэхэ. Хүшөө тээшэ хүн зоной гаргаһан зүргэ хэзээдэшье таһархагүй.

Республикымнай ниислэл хотын Железнодорожно районой үйлсэнүүд революционернүүд А. А. Гольдсобель, Н. А. Мимотинский, И. Г. Шульц, А. А. Гордеев, М. Д. Медведников гэгшэдэй нэрээр нэрлэгдэнхэй юм.

Ф. СТЕПАНОВ.

ЭРХИМ КОМСОМОЛШУУДАЙ НЭГЭН

Республикымнай эрхим 73 комсомолшууд Илалтын тугай дэргэдэ фото-зурагаа абхуулхаяа Эхэ оронойнгоо ниислэл хото — Москва ошоод ерэһэн юм. Тэдэнэй дунда Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой түрүү гахайшан Валентина Батракова ябалсаһан байна. Буряадһаа ерэһэн комсомолшууд Совет Армиин сэрэгэй мэдээжэ начальнигуудтай фото-зурагаа абхуулаа.

Валентина Батракова «Түсэбтэ табан жэлэй залуу кавалер» гэһэн алтан тэмдэгтэ һаяхан хүртэбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, Валентина Батракова эхэ гахай бүриһөө поршоонхо абажа түлжүүлхэ табан жэлэйнгээ даабарие дүрбэн жэлэй туршада дүүргэжэ шадаа.

Л. ТАПХАЕВ.

УРАН ГАРТАН

ФОТО РЕПОРТАЖ

Оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй Бэшүүрэй филиал байгша жэлэй июлиин 1-дэ юһэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь хахад жэлээр урид дүүргэбэ. Түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ тэдэнэр 8 миллион 3000 түхэригэй продукци худалдаа. Үнгэрһэн 4,5 жэлэй хугасаа соо түсэбһөө гадуур 203 мянган түхэриг сэбэр олзо оруулаа. Ажалай бүтээсэ 1971 онойхидо орходоо 45 процентээр дээшэлһэн байна. Тус филиалай хүдэлмэрилэгшэд арга нөөсэеэ тооложо үзөөд, түгэсхэхы жэлэй дүүрэтэр 1 миллион 300 мянган түхэригэй продукци табан жэлэй түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ гэһэн уялга абаһан юм. Энэнь ерэхэ жэлдэ болохоёо байһан партиин XXV съездэ бэлэг болоно.

Филиал хамта дээрээ 5 цехтэй юм. Эндэ имагтал эхэнэрнүүдэй, басагадай плати, халаад, һурагшад болон яслиин наһанай үхибүүдэй формо оёгдоно.

Эрхим хүдэлмэрилэгшэд тус филиалда олон гэжэ ойлгогдоо. Эсхэлгын цехтэ ороходомнай, бидэнэрые Павел Сильверстович Ткачёвтой танилсуулба. Тэрэ «РАЗ» түхэлэй ленточнэ машинада ехэл сүлөөгүй хүдэлжэ байба. Хэдэн дабхар бүд эсхэһэнэй ёһоор энэ машинаараа ехэл хүнгэхэнөөр тайрана. Нүхэр Ткачёв тус цехэй эрхим хүдэлмэрилэгшэ юм. 1969 онһоо энэл мэргэжэлээрээ хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоо. Байгша оной хахад жэлэй даабари 115 процент дүүргэһэн байна.

Саашаа ябажа, оёдолой цехтэ орободи. Эндэ олонхинь залуушуул хүдэлнэ. Цехэй начальник Людмила Семеновна Лоор бидэнние угтажа, түрүү оёдолшодтойгоо танилсуулба. Нэн түрүүн Анна Ивановна Авдеевагай хүдэлжэ байһан машинада дүтэлжэ, тэрээнтэй зугаалбабди. Энэ нүхэр тус филиалда долоон жэлэй туршада хүдэлнэ. Тиигэхэ зуураа оёдолшон гэжэ дэмы хэлсүүлээгүй. Оёдолой хэдэн операци тэрэ хэжэ шадаха, тиимэһээ тэрэнние гээгдэлдэ ороһон участок руу эльгээдэг.

Комсомол басаган хубиингаа табан жэлэй түсэб июль һарада дүүргээ. Мүнөө 1976 оной декабрь һарын түсэбөөр хүдэлжэ байна. Удаань түрүү оёдолшод Раиса Ивановна Казарбина, Прасковья Анисимовна Федотова, залуу оёдолшон Елена Иванова гэгшэдтэй танилсагдаба. Эдэ нүхэд ажал дээрээ эрхим амжалта туйлана, үдэрэйнгөө даабари хододоо 120—130 процент дүүргэдэг заншалтай.

Энэ цехһээ гаража, туршалгын цехтэ орободи. Тэндэ хубсаһанай түхэл хэлбэри харадаг, заһадаг юм. Эндэ дүршэл, шадабари ехэтэй конструктор Елена Никитовна Мездрина удаан саг соо һайнаар хүдэлжэ, филиал соогоо хүндэтэй болонхой.

Нигэжэ оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй Бэшүүрэй филиалай хүдэлмэрилэгшэд габшагай һайн ажалаараа табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээд, түрэл Коммунис партиингаа XXV съездые ажалай бэлэгээр угтахын тула хамаг хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

Д. ГАРМАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Оёдолой цех соо. 2. Эсхэгшэ Е. Н. Мездрина.

С. БАЛДУЕВАП фото.

АЯНШАЛГАДА МОРДОБО

Зунай зулгы һайхан саг үнгэржэ, һурагшадай амаралта нигэдэ лэ дүүрэхэнь. Зарим һурагшад пионерэй лагерьта амарһан, холо ойгуур аяншалжа, республикынгаа тиихэдэ оронойнгоо түүхэтэ газарнуудтай танилсаһан байна. Ахамад классуудай һурагшад ажалай ба амаралтын лагерьта хүдэлжэ, аймагайнгаа колхоз, совхозуудта кууэику ургуулхадань горитой туһаламжа үзүүлээ. Үшөө тиихэдэ хони хайшалалгада хабаадалсаһан, галуунай дальбараануудые харууһалалсаа.

Игэжэ зунайнгаа амаралтые бэедээ туһатайгаар үнгэргөөха юм.

Харин Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин 7 «а» классай 24 хүбүүд, басагад зунайнгаа амаралтын үедэ һургуулиин дэргэдэхи үйлэдбэриин участок дээрэ хүдэлөөд, һуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр үлэһэн үдэрнүүдые аяншалжа үнгэргэхэеэ багша Валентина Анатольевна Мироныcheвагай хүтэлбэри доро Красноярск ошохоёо аян замда мордобо. Тэдэнэр баяртай хүхюунүүд. Юуб гэхэдэ, һайнаар һураһанай, һургуулиингаа ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай, тиихэдэ энэ жэлэй хабар үнгэргэгдэһэн аймагай «Зарница» нааданда нэгэдэхи һуури эзэлһэнэйнгээ түлөө тэдэнэр Красноярскаар аяншалха путевкоор шагнагдаһан байна. Һурагшад тус городой түүхэтэ газарнуудтай танилсаха, В. И. Ленинэй байһан Шушенска айлшалха юм.

Зунайнгаа амаралтые иимэ хүхюун зохидоор үнгэргэжэ, һуралсалайнгаа шэнэ жэлые эхилхэдэ хэды һайн гээшэб.

Р. НИМАЕВА.

ИВАЛГЫН ФИЗИОКАБИНЕДТЭ

Ивалга тосхондо физиокабинет хүдэлжэ эхилһээр балайшье үни болоогүй юм. Фельдшер Надежда Северьяновна Петухова тус кабинедые даагшаар хүдэлнэ. Эндэ үбшэн хүнүүд ультрафиолетовэ элшээр, парафинаар бэеэ эмшэлүүлнэ. Нервын, хабдарай, хүйтэ абаһанай, арһанай үбшэнгөөр үбдэһэн хүнүүд УВЧ, СНИМ-1, АГП-1, Искра-1 гэжэ аппарадуудаар аргалуулна. Ивалга, Орондо, Хурамша тосхонуудай таба мянга гаран хүн гурбан жэлэй туршада 12.000 процедура абажа, бэеэ заһаһан байна.

Надежда Северьяновна үбшэнтэн бүхэндэ урин налгайгаар хандадаг, тэдэнэрые саг болзор соонь эмшэлдэг, санбюллетень гаргадаг байха юм. Дүй дүршэлтэй фельдшер Хүндэлэлэй олон грамотануудаар шагнагданхай.

А. НИМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ивалгын физиокабинедые даагша Н. С. Петухова ажалдаа.

Авторай фото.

ЯРУУНЫН ҺОНИН

СОЁЛШОД — БАУНТДА

Аймагай соёлой ордоной дэргэдэхи «Ярууна» гэжэ дуу хатарай ансамбль Баунт ошохоор аян замда мордобо. Ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, Буряадай АССР-эй культурын габьяата ажал ябуулагша Людмила Марковна Поправко холын замда мордоһон нютагай артистнарые хүтэлбэрилнэ. Хамта 22 хүн ансамблиин бүридэлдэ ороно. 1974—1975 онуудай зонын бальна хатарай харалгын лауреат Баир Цыдыпов, тэрээнтэй сугтаа хатарагша Лариса Дандарова тэдэнэрэй дунда ябалсаа.

Телевизионно харалгын гурба удаа лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн «Ярууна» ансамблиин программа яһала баян. Ород, буряад арадуудай дуунууд, бальна хатар репертуартань ороно.

Яруунын соёлшод Багдарин, Маловка, Северный тосхонуудта айлшалжа, хүдэлмэришэдэй үмэнэ концерт-наада табиха юм.

БАЯН ШҮҮБЭРИ

ДОСААФ-ай лотерейн билеэдээр Яруунын ажалшад ехэ шүүбэридэ хүртэхэ золтой байшаба. Үхэр тосхондо ажаһуугша М. А. Монтьев зургаан билет худалдажа абаад, тэдэнэйнгээ нэгэ биледээрэнь 1400 түхэригэй колясокатай мотоцикл шүүгээ. Эгэтын Ц-Д. Будаева телевизор, Павел Димов приемник шүүһэн байна.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

ЛЕКЦИ УНШАГДАБА

Улаан-Үдэ хотын Борсоевой нэрэмжэтэ үйлсын 25-дахи байшангай дэргэдэхи агитталмай дээрэ түрэлхид олоороо сугларба. Тэдэнэр «Эдиршүүлэй һуралсалда КПСС онсо анхарал хандуулна» гэһэн лекци шагнаа. 33-дахи һургуулиин багша Надежда Яковлевна Гудзь энэ лекци уншаа. Арадай гэгээрэлые һайжаруулха зорилгонууд, һуралсалай шэнэ жэлдэ ябуулха хэмжээ ябуулганууд тухай тэрэ сугларагшадай үмэнэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Д. КОЛМАКОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй обкомдо. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой, Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай социалис уялганууд. «КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ» суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Түргэн эршэ, эрхим шанар — хуряалгын гол зорилго» — КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Шалгалтын бригадын материалнууд. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Элдэб һонин.

СПОРТ

АЛТАН, МҮНГЭН МЕДАЛЬДА ХҮРТЭБЭ

Һур харбалгаар хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда өөр хоорондоо, командаараа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Дербент хотодо үнгэргэгдэһэн наадан дүүрэбэ. Мүрысөөндэ Россиин Федерациин олон спортсменүүд хабаадалсаа. Эндэ манай республикын түлөөлэгшэ, Хурамхаанай аймагай хүүгэдэй спортын һургуулиин багша, СССР-эй спортын мастер Анатолий Гармаев эрхим амжалта туйлаа. Тэрэ өөр хоорондоо түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ 2315 очко абажа, хоёрдохи һуури эзэлээ гэхэ гү, али мүнгэн медальда түрүүшынхеэ хүртэбэ. Тиихэдэ энэ мүрысөөндэ Федерациин суглуулагдамал командада СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, командынь гэшүүд бултадаа алтан медаляар шагнагдаба. Тиигэжэ манай республикын мэргэн Анатолий Гармаев нэгэ мүрысөөнһөө алтан, мүнгэн медальтайгаар тоонто нютагаа бусажа ерэбэ.

Манай корр.

* * *

Москвагай эдир пионернүүдэй стадион дээрэ хүнгэн атлетикээр хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэһэн байна. Мүрысөөндэ Россиин Федерациин область, хизаарнуудай, автономито республикануудай мэдээжэ спортсменүүд хабаадалсаһан байгаа.

Манай республикын «Урожай» бүлгэмэй спортсменүүд Владимир Мосовер, Виктор Сахнин, Мария Зырянова, Алексей Михалев, Дамдин Цыпылов, Сергей Шульгин болон бусад спортсменүүд хабаадалсаһан байна. Эндэ эхэнэрнүүдэй дундаһаа Мария Зырянова 400 метрэй зайда урилдахадаа, зайгаа 57,3 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ. Эрэшүүлэй дунда 1.500 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Сергей Шульгин шалгаржа спортын нэгэдэхи разрядай нормо дүүргэһэн байна. Мүн манай республикын спортын ветерн Алексей Михалёв 10 мянган метрэй зайе 30 минута 40 секунда соо гаталжа, һайн саг харуулаа. Виктор Сахнин копье шэдэхэдээ, түрүү һууринуудай нэгые эзэлһэн байна.

Урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн Мария Зырянова РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтаа. Тэрэ байгша оной августын 26—27-ной үдэрнүүдтэ Белоруссиин ССР-эй Гомель хотодо хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй нааданда хабаадалсахань.

В. БАЛДАЕВ,
республикын «Урожай» бүлгэмэй түрүүлэгшэ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Августын 24-һөө 31 болотор

ВОСКРЕСЕНИ, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Кино болгон буулгагдаһан уран зохёол». «Гурбан» — уран һайханай фильм. 11.50 — «Здравствуй, племя молодое, незнакомое». А. С. Пушкинай зохёолнуудые уран гоёор уншахын түлөө һурагшадай конкурс. 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» 14.00 — Мультфильмнүүд харуулагдаха (үнгэтэ). 14.25 — «Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 15.25 — Забһарлалга. 15.35 — «Совет ороной үхибүүд». «Хадын үхибүүд» — телевизионно-документальна фильм 16.05 — «Хүгжэмтэ киоск» (үнгэтэ). 16.35 — «Талынхид» — документальна фильм. 16.55 — «Прощание с Петербургом» — уран һайханай фильм» (үнгэтэ) 18.30 — «Время». 19.00 — «Танай гэртэ» — хүгжэмтэ дамжуулга. 19.30 — «Хүдөөгэй час». 20.30 — «Гурбан» — кинофильм. 22.10 — Э. Межелайтис «Лирические этюды». 23.00 — «Советскэ Союз харнин айлшадай һанамжада». 23.15 — Забһарлалга. 23.25 — «Ангуудай цирк» — циркын уласхоорондын программа (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэдэй программа.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.30 — Үхибүүдтэ мильтфильмнүүд харуулагдаха. 19.00 — Ниитэ-политическэ темэдэ хөөрэлдөөн, (буряадаар). 19.20 — СССР соогуур 10 минута. «Норильск — нарата хото». 19.30 — «КПСС-эй XXV съездые угтуулан». 19.50 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 20.10 — «Ответственность» — киноочерк. 20.20 — «Хүн ба хуули». 21.10 — «Спасённое имя» — уран һайханай фильм. 22.40 — «Роялиин дэргэдэхи хөөрөөнүүд».

ВТОРНИК, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Документальна фильмүүд харуулагдаха. 11.05 — Спорт тухай хөөрөөн. 11.35 — «Манай сад» (үнгэтэ) 12.00 — Литературна хөөрөөнүүд. 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Последний Гайдук» — уран һайханай фильм. 14.45 — ««КПСС-эй XXV съездые угтуулан». «Табан жэлые — уридшалан!» 15.30 — Забһарлалга. 15.40 — «Аида» — фильм-оперо (Итали, үнгэтэ). 17.45 — «Шатарай һургуули». 18.15 — Спортын программа. 1. Гарева харгыгаар мото-урилдалгаар дэлхэйн чемпионат. (Польшоһоо дамжуулга). 2. «Спортын һонин» (үнгэтэ) 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 19.20 — Шэнэ һонин.

«Орбита». 19.25 — «КПСС-эй XXV съездые угтуулан». «Табан жэлые — уридшалан!» Эстониин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Г. Кэбин дамжуулгада хабаадалсаха. 20.10 — И. А. Гончаров «Обыкновенная история» — Москвагай «Современник» гэжэ театрай фильм-зүжэг (үнгэтэ). 21.50 — «Шатарай һургуули». 22.25 — «Амгалан ажабайдалтай байхыешни, Европо!» — телевизионно фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 23.20 — Забһарлалга. 23.30 — Бандуристкануудай концерт (үнгэтэ). 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.00 — «Һолонго» — телевизионно программануудай уласхоорондын фестиваль (үнгэтэ). Румыни.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Энээнние хэншье мэдэхэ ёһотой» — хөөрөөн. 20.00 — «Буряадай уран зураашадай мастерской соогуур». 20.40 — Телевизионно һонин. 21.00 — «Прогресс» гэжэ программа.

СРЕДА, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Арһан бүмбэгэ» клубай шанда хүртэхын түлөө. 11.05 — Дм. Фурманов. «Чапаев». 11.50 — «Амгалан ажабайдалтай байхыешни, Европо!». 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Пленники Барсова, ущелья» — уран һайханай фильм. 14.00 — «Залуу наһан» — агаарай дилгиндэ» стахановска хүдэлөөнэй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Москвагай залуушуулай үдэшэ (үнгэтэ). 15.30 — 15.40 — Забһарлалга. 15.40 — О. ба А. Лавровтан. «Следствие ведут «знатоки» — телевизионно олон серитэй фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 10-дахи хэрэг. «Харюугай сохилто» (1-дэхи сери, үнгэтэ). 17.10 — «Жнивень» — документальна фильм. 17.40 — «Һолонго» — фестиваль. Румыни. 18.05 — «Игры деловых людей» — документальна фильм. 18.30 — «Время». 19.00 — Стахановска хүдэлөөнэй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Москвагай залуушуулай үдэшэ». 20.30 — Баатаршалга» — телеальманах. 21.40 — «Следствие ведут «знатоки», 10-дахи хэрэг. «Харюугай сохилто» (1-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 22.10 — «Ургаса-75» гэжэ программа. 23.30 — Шэнэ һонин.

«Орбита». 23.40 — Баледэй артистнарай концерт (үнгэтэ). 23.50 — Забһарлалга. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 21.10 — «Дуунуудтай уулзалга» (буряадаар). 21.50 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 22.10 — «Бидэнэр БАМ баринабди».

ЧЕТВЕРГ, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Николай Кузнецов». «Баатаршалгын хуудаһанууд» — телевизионно документальна фильм. 11.00 — «Мэргэжэл тухай хөөрэлдөөнүүд». «Загаһа олзоборилгын флодой матросууд». 11.30 — «Үхибүүд дэлхэй дээрэ ажаһуунал даа» (үнгэтэ). 12.00 — «Ород хэлэн». 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Флаги на башнях» — уран һайханай фильм. 14.35 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 15.05 — Уласхоорондын конкурснуудай лауреат В. Виардогой концерт. 15.30 — Концерт. 15.40 — «Следствие ведут «знатоки» — 10-дахи хэрэг. «Харюугай сохилто» (2-дохи сери). 17.15 — «Нежданова-гай гудамжада» (үнгэтэ). 18.10 — «Спортлото» наадалга (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — В. Виардогой концерт.

Улаан-Үдэ. 19.25 — «Факел». «Хэр байнаш, студент?». 19.50 — Шэнэ һонин.

«Орбита». 20.00 — «Следствие ведут «знатоки» 10-дахи хэрэг. «Харюугай сохилто» (2-дохи сери). 21.25 — «Неждановагай гудамжада». 22.30 — «Запорожье хотын уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшадай концерт (үнгэтэ). 23.00 — «Спортлото». 23.20 — Забһарлалга. 23.30 — В. Виардогой концерт. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.55 — «СССР-эй Гүрэнэй шанда хүртэхын түлөө». СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховоин дуулана.

«Орбита». 19.25 — «Мүнөөнэй эрдэм наука».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Литературна дамжуулга. 20.40 — «Сэсэг» — эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаһан телевизионно журнал. 21.40 — Телевизионно һонин.

ПЯТНИЦА, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.00 — Телевизионно документальна фильм. 10.35 — А. Прокопьевой зохёолнууд. 11.05 — «Манай үеын хүн». 11.50 — «Ерыш наашаа, онтохон!» (үнгэтэ). 12.05 — Футболоор Олимпиин нааданда хабаадаха эрхэ олгохо матч. Норвегиин, СССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан Ослоһоо дамжуулагдаха, (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Үхибүүдтэ — фильм». Богони фильмүүдэй программа (үнгэтэ). 14.40 — «Где мне взять такую песню?» — телевизионно фильм. 15.30 — Забһарлалга. 15.40 — «Следствие ведут «знатоки» — 10-дахи хэрэг. «Харюугай сохилто» (3-дахи сери). 17.00 — «Амгалан ажабайдалтай байхыешни, Европо!». 18.10 — Футболоор олимпиин нааданда хабаадаха эрхэ олгохо матч. Норвеги — СССР. 18.30 — «Время».

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Ургаса-75» гэһэн программа. 19.20 — Шэнэ һонин.

«Орбита». 19.30 — СССР-эй АН-эй гэшүүн-корреспондент В. Г. Афанасьев телевизор харагшадай асуудалнуудта харюусана. 20.00 — «Харюугай сохилто» (3-дахи сери). 21.25 — Футбол. Норвеги — СССР. 22.20 — «Амгалан ажабайдалтай байхыешни, Европо!». 23.20 — Забһарлалга. 23.30 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг» (үнгэтэ). 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.00 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.30 — Стахановска хүдэлөөнэй 40 жэлэй ойдо. 20.00 — Һуралсалай жэлэй эхиндэ. 20.20 — «Амар мэндэ һургуули!» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 21.00 — Телевизионно һонин.

СУББОТО, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Нютагай телевизионно студинуудай документальна фильмүүд харуулагдаха 10.50 — Боксоор уласхоорондын мүрысөөн. Түгэсхэлэй хахад 11.30 — Литературна хөөрөөнүүд. «Уран зохёолшо ба уншагша». 12.20 — «Харгы замда аюулгүй ябаха» (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Танда, түрэлхидтэ!». 13.30 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа (үнгэтэ). 14.00 — «Телевизорэй экранда — түрүүшынхеэ» Л. Кассиль. «Будьте готовы, Ваше высочество». Москвагай эдир харагшадай театрай табиһан зүжэг. (1-дэхи хэһэг). 14.50 — «Ягаахан сэсэгхэн» — мультфильм (үнгэтэ). 15.30 — Забһарлалга. 15.40 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 16.10 — «Дуун-75» (үнгэтэ). 16.30 — Һуралсалай жэлэй эхиндэ. СССР-эй дээдэ ба дунда тусхай һуралсалай министр В. П. Елютинэй үгэ хэлэлгэ. 17.00 — «Рондо» фильм-концерт. 17.15 — «Хүн. Газар дэлхэй. Замбуулин» (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — «Шахтёрнуудай үдэртэ зорюулагдаһан концерт». 20.30 — «Содружество» — уласхоорондын телевизионно журнал (үнгэтэ). 21.00 — Л. В. Бетховен. «Увертюра № 3». 21.15 — «Ажалай һүүлээр, үдэшэ бүри» — уран һайханай фильм. 22.30 — «Ясь и Янина» — телевизионно хүгжэмтэ фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 23.20 — Забһарлалга. 23.30 — «Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд». СССР-эй арадай уран зураашa А. Пластов. (Хоёрдохи дамжуулга). 24.00 — «Время».

ВОСКРЕСЕНИ, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Боксоор уласхоорондын мүрысөөнэй түгэсхэлэй наадан Ленинградһаа дамжуулагдаха. 11.35 — «Манай цирк» (үнгэтэ). 11.50 — «Совет ороной үхибүүд». «Сердце в подарок» — телевизионно документальна фильм (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.00 — Л. Кассиль. «Будьте готовы, Ваше высочество» — зүжэг. 15.00 — «Хүгжэмтэ киоск» (үнгэтэ) 15.30 — Забһарлалга. 15.40 — «Һуралсалай жэлэй эхиндэ». СССР-эй гэгээрэлэй министр М. А. Прокофьевой үгэ хэлэлгэ. 16.10 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Ингэдэшье зун үнгэрбэл даа» — телевизионно уран һайханай фильм. 17.15 — Концерт. 17.30 — «Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — «Сломанная подкова» — уран һайханай фильм. 20.20 — Уласхоорондын һонин (үнгэтэ). 20.50 — Концертын хойноһоо концерт. 21.50 — «Мүнөөдэр — шахтёрнуудай үдэр». СССР-эй шулуун нүүрһэнэй промышленностиин министр Б. Ф. Братченкатай хөөрэлдөөн. 22.05 — «Амаралтын үедэ» — хүгжэмтэ программа. Донецкһээ дамжуулагдаха. 23.20 — Забһарлалга. 23.30 — Баледэй артистнарай концерт (үнгэтэ). 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:
г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35, телефоны: приемная — 2-54-93, секретариат — 2-66-76, общественная приемная — 2-56-62.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-03642. Заказ № 0044